

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้สอบถามความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ กลุ่มของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มของนักการเมือง กลุ่มของข้าราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ในตำบล หมู่บ้าน
และกลุ่มประชาชนในพื้นที่จังหวัดลำพูน ครบตามจำนวนแล้ว ผู้ศึกษาวิจัยขอเสนอการวิเคราะห์
ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลส่วนตัวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในความสัมพันธ์ระหว่าง
นักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น กับประชาชนนั้น กลุ่มที่ถือว่าอยู่ในความสนใจและเป็นจุดที่
สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ได้แก่ กลุ่มของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้วยเหตุนี้
เองก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงควรที่จะได้ทราบถึง
ภูมิหลังและประวัติส่วนตัวบางประการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ทำการศึกษาเสียก่อน ทั้งนี้
เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานในการมองหรือวิเคราะห์ประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
All rights reserved

4.1.1 จำนวนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นประชากรตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นประชากรตัวอย่าง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
กำนัน	17	14.17
ผู้ใหญ่บ้าน	103	85.83
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 1 กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ได้มา โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกระจายนั้น มีสัดส่วนระหว่างกำนันผู้ใหญ่บ้านคิดเป็นสัดส่วน 1 : 6.05 ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่ทั้งหมดในจังหวัดลำพูน ซึ่งมีสัดส่วน 1 : 6.9 แล้วก็นับได้ว่า เป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับประชากรตัวอย่างอยู่มากพอสมควร

แต่สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ แม้การสุ่มตัวอย่างประชากรจะใช้วิธีสุ่มแบบกระจายก็ตาม แต่กำนันผู้ใหญ่บ้านที่ได้จำนวน 120 คน ล้วนเป็นเพศชายทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านเกือบทั้งหมดของจังหวัดเป็นเพศชายนั่นเอง*

* จังหวัดลำพูน มีกำนันหญิงจำนวน 1 คน และผู้ใหญ่บ้านหญิงจำนวน 1 คน จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 487 คน (ข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดลำพูน, 1 มิถุนายน 2535)

4.1.2 อายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 2 แสดงอายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25 - 35 ปี	7	5.83
36 - 45 ปี	44	36.67
46 - 55 ปี	57	47.50
56 - 60 ปี	12	10.00
รวม	120	100.00

จากข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่จะมีอายุค่อนข้างมาก กล่าวคือมีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป โดยมีจำนวนถึงร้อยละ 57.50 ในขณะที่มีผู้ที่ถือว่ามีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน (36 - 45 ปี) ร้อยละ 36.67 และมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในวัยหนุ่ม (25 - 35 ปี) เพียงร้อยละ 5.83 ตามลำดับ

การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะเป็นผู้ที่มีอายุนั้น ส่วนหนึ่งที่เราน่าจะพิจารณาก็คือ การที่สังคมไทยยังคงให้การยอมรับว่าความมีอาวุโสเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างหนึ่ง ในทางสังคม ผู้ที่มีอายุมากย่อมจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานและได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากกว่าคนที่อายุน้อย¹ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันความรู้ความสามารถในการทำงานของคนจะเป็นสิ่งที่สังคมให้การยอมรับมากขึ้นกว่าเดิมก็ตาม แต่ความมีอาวุโสหรือความมีอายุก็ยังคงเป็นสิ่งที่คนไทยถือว่ามีคุณค่าและยากที่จะปฏิเสธได้อย่างสิ้นเชิง

¹ เช่าว์ ไพโรพพิรุณโรจน์, วัฒนธรรมทางการเมือง, อ่างแล้ว, หน้า 29.

4.1.3 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถึง 1 ปี	4	3.33
1 - 4 ปี	61	50.83
5 - 9 ปี	37	30.83
10 ปีขึ้นไป	18	15.00
รวม	120	100.00

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วง 1 - 4 ปี ซึ่งถือว่ามีช่วงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่ไม่ยาวนานนัก แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้ที่อยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ 5 - 9 ปี เป็นจำนวนถึงร้อยละ 30.83 และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เป็นจำนวนถึงร้อยละ 15.00 เลย์ที่เดียว ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากแต่เดิมกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่มิได้กำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้ ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งดังกล่าวสามารถอยู่ต่อไปได้จนอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ จึงทำให้สามารถอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลานาน ๆ ได้ (ปัจจุบันพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2525 (ฉบับที่ 9) ได้แก้ไขวาระในการดำรงตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้านคราวละ 5 ปี นับแต่เดือนมิถุนายน 2535 เป็นต้นมา)

4.1.4 อาชีพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 4 แสดงอาชีพของผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรรม	84	70.00
พ่อค้า/นักธุรกิจ	26	21.67
รับจ้าง	8	6.67
หัตถกรรม	2	1.67
อื่น ๆ	-	-
รวม	120	100.00

จากข้อมูลในตารางที่ 4 ได้แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม โดยมีจำนวนร้อยละ 70.00 ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ พ่อค้า/นักธุรกิจ ร้อยละ 21.67 รับจ้างร้อยละ 6.67 และหัตถกรรมร้อยละ 1.67 ตามลำดับ ซึ่งก็สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดลำพูน ที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมนั่นเอง²

² เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดลำพูน ในการต้อนรับคณะนักศึกษาหลักสูตรวิทยา-ลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 24 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2535, สำนักงานจังหวัดลำพูน 2535, หน้า 8)

4.1.5 รายได้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 5 แสดงรายได้ต่อเดือนของผู้ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
1,000 - 3,000 บาท	65	54.17
3,001 - 5,000 บาท	32	26.67
5,001 - 10,000 บาท	18	15.00
10,001 บาทขึ้นไป	5	4.17
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วงเดือนละ 1,000 - 3,000 บาท จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 54.17 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันแล้วก็น่าเป็นห่วงว่า รายได้ดังกล่าวอาจจะไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในฐานะที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะต้องมีภาระต่าง ๆ มากมายได้ ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้สูงขึ้นมาโดยมีรายได้ตั้งแต่ 3,001 - 5,000 บาท มีจำนวนร้อยละ 26.67 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มรายได้ค่อนข้างน้อย ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลางคือมีรายได้ตั้งแต่ 5,001 ถึง 10,000 บาท นั้น มีเพียงร้อยละ 15 และยิ่งไปกว่านั้นผู้ดำรงตำแหน่ง

ดังกล่าวที่จัดว่ามีรายได้ค่อนข้างดีซึ่งมีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป นั้นมีเพียงร้อยละ 4.17 เท่านั้น³

4.1.6 ระดับการศึกษาของผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 6 แสดงระดับการศึกษาของผู้ที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	64	78.33
มัธยมศึกษา	24	20.00
สูงกว่ามัธยมแต่ไม่ถึงปริญญาตรี	2	1.67
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-
รวม	120	100.00

จากข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยมีจำนวนร้อยละ 78.33 มีเพียงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่จบการศึกษาในระดับมัธยม และมีเพียงร้อยละ 1.67 ที่เรียนจบสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดที่เรียนจบในระดับปริญญาตรีเลย

³ จังหวัดลำพูนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน 11,609 บาท เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดลำพูน, อ่างแล้ว, หน้า 8 - 9

แม้ว่าการศึกษาโดยผ่านระบบโรงเรียนอาจจะไม่เป็นสิ่งที่ชี้วัดถึงระดับความรู้ความสามารถของคนได้เพียงอย่างเดียว เพราะคนเราอาจจะแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว อาทิเช่น จากหนังสือ ตำรา สื่อมวลชน หรือจากประสบการณ์ในการดำรงชีพได้อีก แต่เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่วนใหญ่มีรายได้ที่ค่อนข้างต่ำแล้ว ก็น่าเป็นห่วงว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านดังกล่าวอาจจะไม่มีเวลาที่จะมาเอาใจใส่ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้เต็มที่นัก อันเนื่องมาจากต้องพยายามทำงานเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับประชาชนในพื้นที่

หลังจากที่ได้ทราบข้อมูลส่วนตัวบางประการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างแล้ว ต่อไปนี้จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับประชาชนในพื้นที่ตำบล หมูบ้าน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองระดับชาติ/ระดับท้องถิ่น และประชาชนในตอนต่อไป

4.2.1 ความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อชุมชน

ตารางที่ 7 แสดงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับความ	จำนวน	ร้อยละ
สำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อหมู่บ้าน		
มีความสำคัญมาก	302	75.50
มีความสำคัญปานกลาง	95	23.75
มีความสำคัญน้อย	3	0.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 7 แสดงให้เราเห็นว่า ในทัศนคติของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตำบล หมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อหมู่บ้านของตนเอง โดยประชาชนถึงร้อยละ 75.50 ตอบว่ามีความสำคัญมาก ร้อยละ 23.75 บอกว่ามีความสำคัญในระดับปานกลาง และมีเพียงร้อยละ 0.75 ที่บอกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสำคัญน้อย

4.2.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในตำบล หมู่บ้าน

ตารางที่ 8 แสดงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการให้ความช่วยเหลือของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การให้ความช่วยเหลือในด้าน	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน	291 (72.75%)	105 (26.27%)	4 (1%)
2. การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในหมู่บ้าน	250 (62.50%)	134 (33.5%)	16 (4%)
3. การไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทภายใน หมู่บ้าน	216 (54%)	158 (39.50%)	26 (6.50%)
4. การช่วยติดต่อกับทางราชการ หมู่บ้าน	253 (63.25%)	132 (33.00%)	15 (3.75%)
5. การดูแลผลประโยชน์ของราษฎร	221 (55.25%)	159 (39.75%)	20 (5%)
รวม	1,231 (61.55%)	688 (34.45%)	81 (4.05%)

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปแล้วประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่างๆ ได้ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนโดยเฉลี่ยร้อยละ 61.55 เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยเหลือได้ในระดับสูง และมีเพียงร้อยละ 4.05 เท่านั้นที่เห็นว่าช่วยเหลือได้เพียงเล็กน้อย ส่วนเรื่องที่เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ช่วยเหลือประชาชนได้มากนั้น ได้แก่ การเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน การช่วยติดต่อกับทางราชการ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน การดูแลผลประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้าน และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชน เรียงตามลำดับ

หากเราจะนำเอาข้อมูลในข้อที่ 4.1 และ 4.2 มาประกอบกันแล้ว เราอาจจะกล่าวได้ว่า การที่ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบล หมู่บ้าน ได้ให้ความสำคัญต่อผู้ที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับสูงนั้น เนื่องจากเห็นว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะสามารถที่จะช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ได้นั่นเอง

4.2.3 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับความเจริญของหมู่บ้านในทรรศนะของประชาชน

ตารางที่ 9 แสดงทรรศนะของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการสร้างความเจริญแก่หมู่บ้านของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		
Copyright © by Chiang Mai University		
ความเจริญของหมู่บ้านขึ้นอยู่กับ	จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	297	74.25
เห็นด้วย	65	16.25

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ไม่แน่ใจ	22	5.50
ไม่เห็นด้วย	16	4.00
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
รวม	400	100.00

เมื่อสอบถามความเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มติดอบทาบทในการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ประชาชนจำนวนมากถึงร้อยละ 90.50 เห็นว่าการที่หมู่บ้านของตนเองจะเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของตนเอง มีเพียงร้อยละ 5.50 ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่แน่ใจ และมีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย

แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้ว ความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้านจะมีมากหรือน้อยนั้น ความสามารถของผู้นำอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจจะไม่ใช่ว่าปัจจัยที่สำคัญเพียงประการเดียว เนื่องจากยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกที่เข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิเช่น ความร่วมมือจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบล หมู่บ้าน ความขยันขันแข็ง ความรับผิดชอบของสมาชิกในชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของทางราชการหรือภาคเอกชน ตลอดจนการวางแผนในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ก็ตาม แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็มีความเชื่อว่าหากมีผู้นำที่มีฝีมือ มีความสามารถแล้ว ผู้ที่เป็นผู้นำก็จะสามารถทำให้หมู่บ้านเจริญก้าวหน้าขึ้นได้ โดยจะเป็นผู้ระดมเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในและนอกชุมชนมาพัฒนาอย่างเต็มที่ ความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ก็จะเกิดขึ้นตามมาทันที การที่ประชาชนในหมู่บ้านได้เห็นความสำคัญของผู้นำตนเองที่มีต่อความเจริญของท้องถิ่นมาเป็นอันดับแรกนั้นเอง ย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่เราเห็นถึงลักษณะประการหนึ่งที่ยังคงปรากฏในสังคมไทย คือการมอบความไว้วางใจ ความ

รับผิดชอบทุกอย่างไว้กับผู้นำของตนเอง อันเป็นผลเนื่องมาจากความรู้สึกว่าตนเองยังไม่มี
ประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการผลักดันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมที่ตนอาศัย
อยู่ ด้วยเหตุนี้เองจึงมอบความไว้วางใจ มอบความรับผิดชอบให้แก่ผู้ที่เป็นผู้นำแต่เพียงผู้เดียว

4.2.4 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการรับรู้ปัญหาของหมู่บ้าน ในทรรศนะของประชาชน

ตารางที่ 10 แสดงทรรศนะของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ที่ต่อการรับรู้ปัญหาต่าง ๆ
ภายในท้องถิ่นของตน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดีกว่าคนอื่น ๆ	รับรู้หาในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง		267	66.75
เห็นด้วย		103	25.75
ไม่แน่ใจ		13	3.25
ไม่เห็นด้วย		17	4.25
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		0	0
รวม		400	100.00

ด้วยเหตุที่หน่วยการปกครองในระดับตำบล หมู่บ้าน มีขนาดพื้นที่ค่อนข้างเล็ก อีกทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นแล้วแต่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติและมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ดังนั้นปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านซึ่งเป็นสิ่งที่กระทบกับความเป็นอยู่ของตนเองนั้น ประชาชนในหมู่บ้านก็น่าที่จะรู้ดีพอ ๆ กับคนอื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน รวมทั้งผู้ที่เป็นที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้วย แต่เมื่อสอบถามความคิดเห็นแล้วประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 92.50 กลับเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำของตนเองนั้น เป็นผู้รู้ปัญหาได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ทั้งหมด มีเพียงร้อยละ 4.25 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย สิ่งนี้เองเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นเป็นอย่างดีถึงการมอบภาระความรับผิดชอบที่มีอยู่ทั้งหมดให้แก่ผู้นำของตนเองของประชาชนในตำบลหมู่บ้าน อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนั่นเอง⁴

4.2.5 ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 11 แสดงการเชื่อฟังคำแนะนำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของประชาชน

ราษฎรในหมู่บ้านควรจะเชื่อฟังคำแนะนำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	236	59.00
เห็นด้วย	118	29.50
ไม่เห็นด้วย	43	10.75
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	0.75
รวม	400	100.00

⁴ ทินพันธุ์ นาคะตะ, การเมือง การบริหารไทย ภาระของชาติ, อ่างแล้ว,

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่อยู่ในความปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่เห็นว่า ราษฎรควรจะเชื่อฟังคำแนะนำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของตน อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ในความรับผิดชอบ โดยมีผู้เห็นว่าควรเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้นำของตนถึงร้อยละ 88.50 ในขณะที่มีผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับการที่ราษฎรจะต้องเชื่อฟังคำแนะนำเพียงเพราะการเป็นผู้นำเพียงร้อยละ 11.50 เท่านั้น

จากข้อมูลที่ได้รับข้างต้นนี้ทำให้ทราบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้คำแนะนำแก่ราษฎรลูกบ้านในเรื่องต่าง ๆ แล้ว ราษฎรที่เป็นลูกบ้านก็จะเชื่อฟังคำแนะนำเป็นอย่างดี อาจจะกล่าวสรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับประชาชนในความปกครองได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับประชาชนที่ตนรับผิดชอบอยู่อย่างใกล้ชิดและแน่นแฟ้น ประชาชนในพื้นที่ต่างยอมรับถึงความสำคัญที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีต่อท้องถิ่นของตนเอง เนื่องจากเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถให้การช่วยเหลือราษฎรในด้านต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การช่วยเป็นธุระติดต่อหรือให้คำแนะนำในการติดต่อกับทางราชการ การดูแลผลประโยชน์ทุกขุสขุของประชาชน ตลอดจนการประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคนในตำบล หมู่บ้าน นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ต่างก็เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้รู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ดีที่สุด ด้วยเหตุนี้เองการที่หมู่บ้านจะเจริญก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใดนั้นราษฎรส่วนใหญ่จึงเชื่อว่าขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำท้องถิ่นของตนเองเป็นประการสำคัญ การที่ราษฎรให้การยอมรับในตัวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นอย่างมากนี้เอง จึงทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ในพื้นที่เป็นอย่างมาก ประชาชนจำนวนมากกว่าร้อยละ 88 เห็นว่า คำแนะนำที่ได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้น เป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือและปฏิบัติตาม

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักการเมือง ในระดับชาติ/ระดับท้องถิ่น

4.3.1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับการติดต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

ตารางที่ 12 แสดงการติดต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การติดต่อกับ ส.ส. ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขณะดำรงตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
เคย	119	99.17
ไม่เคย	1	0.83
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่อยู่ในตำแหน่งนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านแทบทุกคนได้มีการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนถึงร้อยละ 99.17 ที่ตอบว่า ได้มีการติดต่อกับ ส.ส. ขณะดำรงตำแหน่ง และมีเพียงร้อยละ 0.83 เท่านั้นที่บอกว่า ไม่เคยไปติดต่อกับ ส.ส. เลย เนื่องจากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องเข้าไปติดต่อกับ*

* ข้อมูลจากการสอบถามเพิ่มเติมของผู้วิจัย

4.3.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับการติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.)

ตารางที่ 13 แสดงการติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัดของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การติดต่อกับ ส.จ. ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขณะดำรงตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
เคย	113	94.17
ไม่เคย	7	5.33
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นจำนวนมากได้มีการติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัด โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนถึงร้อยละ 94.17 ที่ตอบเคยไปติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัด ในขณะที่มีผู้ตอบว่าไม่เคยไปติดต่อเลยเพียงร้อยละ 5.33 เท่านั้น โดยบอกเพิ่มเติมว่าไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องเข้าไปติดต่อด้วย*

จากข้อ 2.1 และ 2.2 ดังกล่าวข้างต้น เราอาจกล่าวโดยสรุปว่า ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่นั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้มีการติดต่อพบปะกับนักการเมืองทั้งในระดับชาติ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนักการเมืองในระดับท้องถิ่น คือสมาชิกสภาจังหวัด

* ข้อมูลจากการสอบถามเพิ่มเติมของผู้วิจัย

4.3.3 วิธีการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 14 แสดงวิธีการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

วิธีการติดต่อกับ ส.ส. ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ทำหนังสือติดต่อไป	55	45.83
ติดต่อผ่านหวัคคะแนนของ ส.ส.	24	20.00
ติดต่อผ่านสำนักงานของ ส.ส.	115	95.83
ไปติดต่อพบปะกับตัว ส.ส. โดยตรง	55	45.83
ติดต่อผ่านทางส่วนราชการ	7	5.83

จากตารางที่ 14 วิธีการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นิยมใช้ในการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดคือ การไปติดต่อที่สำนักงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ตั้งไว้โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ใช้วิธีนี้เป็นจำนวนถึงร้อยละ 95.83 วิธีการติดต่อวิธีอื่น ๆ ที่ใช้รองลงมาได้แก่ การทำหนังสือติดต่อไป และการไปพบกับตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 45.83 เท่ากัน ส่วนวิธีที่ใช้ติดต่อน้อยรองลงมาได้แก่ การติดต่อโดยผ่านหวัคคะแนนของ ส.ส. และการติดต่อผ่านทางราชการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9.17 และ 5.83 ตามลำดับ

การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ใช้การติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยการไปติดต่อที่สำนักงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นวิธีที่สะดวกกว่าวิธีอื่น ๆ เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนจะมีสำนักงานของตนเองเพื่อรับการติดต่อจากประชาชนอยู่แล้ว ผู้ศึกษาวิจัยใคร่ขอยกเอาค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

ต.เวียงยอง อ.เมือง จ.ลำพูน ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ในขณะที่ยังศึกษาไปสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้เกิดความกระจ่างในประเด็นนี้ ดังนี้ "โดยปกติแล้วหลังจากที่ได้รับเลือกตั้งแล้ว ส.ส. จะมีภารกิจมาก ทั้งในสภาและนอกสภา ดังนั้นจึงมักจะไม่มีค่อยมีเวลาที่จะมาพบปะกับชาวบ้าน การไปติดต่อที่สำนักงานของ ส.ส. จึงเป็นเรื่องที่สะดวก เพราะจะมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการอยู่แล้ว หากเราจะรอฟพบกับ ส.ส. โดยตรงเพียงอย่างเดียวจะทำให้เสียเวลาและไม่แน่ว่าเมื่อไรจะได้พบ"⁵ ด้วยเหตุนี้การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ไปติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้การติดต่อที่สำนักงานนั้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นวิธีที่สะดวกกว่าวิธีอื่น ๆ นั้นเอง

4.3.4 วิธีการติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัดของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 15 แสดงวิธีการติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัดของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

วิธีการติดต่อกับ ส.จ. จำนวน ร้อยละ
ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ทำหนังสือติดต่อไป	59	49.17
ติดต่อผ่านหัวหน้าคณะของ ส.จ.	16	13.33
ไปติดต่อพบปะกับตัว ส.จ. โดยตรง	97	80.83
ติดต่อผ่านทางส่วนราชการ	7	5.83
ไปติดต่อที่สำนักงาน	-	-

⁵ สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ต.เวียงยอง อ.เมือง จ.ลำพูน เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ที่บ้าน (สัมภาษณ์เพิ่มเติมประกอบการสอบถามความคิดเห็น)

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.83) นิยมใช้การติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัดโดยการไปพบด้วยตนเอง วิธีอื่น ๆ ที่ใช้รองลงมาคือ การทำหนังสือติดต่อร้อยละ 49.17 การติดต่อผ่านหัวหน้าคณะของ ส.จ. ร้อยละ 13.33 และการติดต่อโดยผ่านทางราชการร้อยละ 5.83 ส่วนการติดต่อที่สำนักงานนั้นเนื่องจาก สมาชิกสภาจังหวัด ไม่ได้จัดตั้งสำนักงานเพื่อติดต่อกับประชาชน ดังนั้นจึงไม่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใดตอบว่าใช้วิธีนี้ในการติดต่อ

เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ใช้ในการติดต่อกับสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรซึ่งมักจะใช้การไปติดต่อกับที่สำนักงานแล้ว จะเห็นว่าในการไปติดต่อกับสมาชิก สภาจังหวัดนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีไปพบกับตัวของสมาชิกสภาจังหวัดโดยตรงมากกว่า สาเหตุที่ใช้วิธีนี้ก็เนื่องจากเป็นผู้ที่เป็นสมาชิกสภาจังหวัดส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ ภูมิสำเนาอยู่ในท้องที่อำเภอที่ตน ได้รับเลือกตั้ง และยังมีพื้นที่รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ภายใน เขตอำเภอของตนเท่านั้น ดังนั้นจึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากกว่า และไม่เป็นเรื่องยากเลยที่จะไปพบปะหรือติดต่อโดยตรง ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายวิรัตน์ กัณหะวงศ์ ซึ่งเป็น ส.จ. เขตอำเภอเมืองลำพูนที่ได้กล่าวเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า "ส.จ. ในเขตอำเภอเมืองซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 9 คน จะแบ่งพื้นที่กันทำงานตามภูมิสำเนาของแต่ละ คน อย่างผมรับผิดชอบตำบลเหมืองง่าและประตูป่า ชาวบ้านเวลามีปัญหาอะไรก็จะมาหาผม ที่บ้านได้เลย"⁶ ส่วนการที่สมาชิกสภาจังหวัดมักจะ ไม่ตั้งสำนักงานสำหรับให้ชาวบ้านมา ติดต่อนั้น นายทรงชัย ทรงสวัสดิ์ ส.จ. เขตอำเภอสวี ได้ให้เหตุผลว่า "การตั้งสำนักงาน นั้นเราจะต้องมีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำตลอดเวลา การที่เราเอาป้ายไปติดที่บ้านหลังใดหลัง หนึ่งโดยไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่นั้นผมคิดว่าเป็นการหลอกลวงชาวบ้าน ส่วนใหญ่ผมก็ทำงาน อยู่ที่บ้านตลอดเวลาอยู่แล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือชาวบ้านเขามีอะไรก็จะมาหาที่บ้านได้"⁷

⁶ สัมภาษณ์นายวิรัตน์ กัณหะวงศ์ ส.จ. เขตอำเภอเมืองลำพูน ที่บ้าน

17 พฤศจิกายน 2535

⁷ สัมภาษณ์นายทรงชัย ทรงสวัสดิ์ ส.จ. เขตอำเภอสวี จ.ลำพูน ที่ทำงาน ทรงชัยทนายความ 304 ถ.เจริญราษฎร์ อ.เมือง ลำพูน 17 พฤศจิกายน 2535

จากเหตุผลดังกล่าวอาจจะสรุปได้ว่า การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มักจะไปติดต่อกับสมาชิกสภา
จังหวัด โดยการไปพบโดยตรงนั้นก็เนื่องจากสามารถไปพบหรือติดต่อได้ง่ายนั่นเอง

4.3.5 สาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตารางที่ 16 แสดงสาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปติดต่อกับ ส.ส.	จำนวน	ร้อยละ
ขอให้ ส.ส. ช่วยแก้กฎหมายหรือออกกฎหมาย	38	49.17
แจ้งความเดือดร้อนของประชาชนให้ทราบ	75	62.50
ขอขบประมาณจาก ส.ส. มาพัฒนาท้องถิ่น	110	91.67
ขอให้ ส.ส. ช่วยบริจาคเงินหรือสิ่งของ ให้แก่หมู่บ้าน	38	31.67
ขอให้ช่วยเหลือในเรื่องส่วนตัว	3	2.50

จากตารางที่ 16 แสดงให้ทราบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนมากได้เข้าไปติด
ต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอขบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยมีจำนวนถึง
ร้อยละ 91.67 ส่วนสาเหตุที่รองลงมาได้แก่ การแจ้งความเดือดร้อนของประชาชนให้
ส.ส. ทราบ คิดเป็นร้อยละ 62.50 การติดต่อเพื่อขอให้ช่วยแก้กฎหมายหรือออกกฎหมายที่
เป็นประโยชน์ร้อยละ 31.67 การขอให้ ส.ส. ช่วยบริจาคเงินหรือสิ่งของ ให้แก่หมู่บ้าน
ร้อยละ 31.67 มีเพียงร้อยละ 2.50 เท่านั้นที่ไปติดต่อกับ ส.ส. เพื่อขอให้ช่วยเหลือใน
เรื่องส่วนตัว

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เน้นหนักในเรื่องของการให้บริการมากกว่าเรื่องอื่น อันได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่น การแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน หรือการบริจาคเงินหรือสิ่งของ ส่วนบทบาททางด้านนิติบัญญัติ การควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญไม่มากนัก

4.3.6 สาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัด

ตารางที่ 17 แสดงสาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปติดต่อกับสมาชิกสภาจังหวัด

สาเหตุที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปติดต่อกับ ส.ส.	จำนวน	ร้อยละ
ขอให้ช่วยออกข้อบัญญัติจังหวัด	8	6.67
ขอให้ตรวจสอบการทำงานของข้าราชการ ในจังหวัด	10	8.33
แจ้งความเดือดร้อนของประชาชนให้ทราบ	66	55.00
ขอให้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น	107	89.17
ขอให้ ส.จ. ช่วยบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่ หมู่บ้าน	99	82.50
ติดต่อบุคคลอื่น ๆ	3	2.50

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า สาเหตุประการสำคัญที่สุดที่ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองระดับสมาชิกสภาจังหวัด ได้แก่ ความต้องการพัฒนา

ท้องถิ่นของตนเอง ดังจะเห็นจากคำตอบที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตอบนั้น ร้อยละ 89.17 และ 82.50 ตอบว่า เพื่อขอให้ ส.จ. จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น และขอให้ช่วยบริจาคเงินและสิ่งของให้แก่หมู่บ้าน ตามลำดับ นอกจากนี้ความเดือดร้อนของประชาชนก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปติดต่อกับนักการเมืองระดับท้องถิ่น เนื่องจากมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถึงร้อยละ 55 ที่บอกว่าไปแจ้งความเดือดร้อนของประชาชนให้สมาชิกสภาจังหวัดทราบ ส่วนการไปติดต่อเพื่อขอให้ช่วยตรวจสอบการทำงานของข้าราชการในจังหวัด และการขอให้ช่วยออกข้อบัญญัติจังหวัดอื่นถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของสมาชิกสภาจังหวัดนั้น กลับมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปติดต่อด้วยเรื่องดังกล่าวเพียงร้อยละ 8.33 และร้อยละ 6.67 เท่านั้น จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เห็นความสำคัญของสมาชิกสภาจังหวัดในเรื่องการบริการประชาชนมากกว่าเรื่องอื่น ๆ

4.3.7 การติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตารางที่ 18 แสดงการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการติดต่อจาก ส.ส.	จำนวน	ร้อยละ
เคยได้รับการติดต่อ	115	95.83
ไม่เคยได้รับการติดต่อ	5	4.17
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น นักการเมืองระดับชาติ อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างเข้ามาติดต่อสัมพันธ์ด้วย ดังจะเห็นจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 95.83 ที่ตอบว่าได้รับการติดต่อ โดยตรงจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีเพียงร้อยละ 4.17 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการติดต่อ

เราอาจกล่าวได้ว่า ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ ณ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านส่วนมากจะ ได้รับการติดต่อจากนักการเมืองระดับชาติ

4.3.8 การติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของสมาชิกสภาจังหวัด

ตารางที่ 19 แสดงการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของสมาชิกสภาจังหวัด

การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการติดต่อจาก ส.จ.	จำนวน	ร้อยละ
เคยได้รับการติดต่อ	113	94.17
ไม่เคยได้รับการติดต่อ	7	5.33
รวม	120	100.00

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 19 ได้แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง นอกจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นฝ่ายเข้าไปติดต่อกับนักการเมืองท้องถิ่นระดับสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว บรรดาสมาชิกสภาจังหวัดเองก็เข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนถึงร้อยละ 94.17 ที่ตอบว่าเคยได้รับการติดต่อ

โดยจากสมาชิกสภาจังหวัด มีเพียงร้อยละ 5.33 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการติดต่อจากนักการเมืองทั้งในระดับชาติและนักการเมืองในระดับท้องถิ่น

เมื่อเปรียบเทียบการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว จะพบว่าทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัดต่างเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอัตราที่สูงมากและใกล้เคียงกัน อันแสดงว่านักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ต่างให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นอย่างสูง

4.3.9 วิธีการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้ในการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 20 แสดงวิธีที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการติดต่อจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการติดต่อ จาก ส.ส. โดยวิธี	จำนวน	ร้อยละ
การทำหนังสือติดต่อ	42	35.00
การมาพบปะในที่ประชุม เช่น ในที่ ประชุมอำเภอ ที่ประชุมสภาตำบล	103	85.83
ส่งตัวแทน ไปติดต่อ	52	43.33
มาพบด้วยตัวเอง โดยตรง	22	18.33

หมายเหตุ ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 20 แสดงให้เราทราบว่า มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นจำนวนมากถึง ร้อยละ 85.83 ที่ได้รับการติดต่อจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในที่ประชุม เช่น ในที่ประชุม

อำเภอหรือในที่ประชุมตำบล ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งจะมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาร่วมประชุมพร้อม ๆ กันเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องที่สะดวกสำหรับตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองที่จะได้มีโอกาสพบปะกับผู้นำท้องถิ่นดังกล่าวอย่างทั่วถึง แม้ว่าการติดต่อโดยวิธีนี้อาจจะดูห่างเหินไปบ้างก็ตาม ส่วนการได้รับการติดต่อจากตัวแทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นก็เป็นที่อีกวิธีหนึ่งที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตอบ โดยมีจำนวนร้อยละ 43.33 นอกจากนี้ก็มีการติดต่อทางหนังสือ โดยมีผู้ได้รับการติดต่อวิธีนี้ร้อยละ 35 และที่น่าสนใจก็คือมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 18.33 ที่ตอบว่าได้รับการติดต่อโดยตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มาพบด้วยตนเองในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกลุ่มหลังนี้จะต้องมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและมีความสำคัญต่อตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่มากพอสมควร

4.3.10 วิธีการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของสมาชิกสภาจังหวัด

ตารางที่ 21 แสดงวิธีที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการติดต่อจากสมาชิกสภาจังหวัด

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับการติดต่อ จำนวน ร้อยละ
จาก ส.จ. โดยวิธี

การทำหนังสือติดต่อ	37	30.83
การมาพบปะในที่ประชุม เช่น ในที่ประชุมอำเภอ ที่ประชุมสภาตำบล	81	67.50
ส่งตัวแทนไปติดต่อ	20	16.67
ส.จ. มาพบด้วยตัวเอง	56	46.67
วิธีอื่น ๆ	4	3.33

หมายเหตุ ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนมากจะได้รับการติดต่อจากสมาชิกสภาจังหวัดโดยการมาพบเมื่อมีการประชุมในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประชุมที่อำเภอ หรือการประชุมที่ตำบล โดยมีผู้ตอบว่าได้รับการติดต่อโดยวิธีนี้ร้อยละ 67.50 นอกจากนี้การพบปะกับสมาชิกสภาจังหวัดโดยตัวของสมาชิกสภาจังหวัดเองเป็นผู้มาพบโดยตรงนั้นมีจำนวนถึงร้อยละ 46.67 ส่วนวิธีอื่นที่ได้รับการติดต่อรองลงมาคือการได้รับหนังสือติดต่อคิดเป็นร้อยละ 30.83 และการพบกับตัวแทนของสมาชิกสภาจังหวัดร้อยละ 16.67 ตามลำดับ นอกนั้นเป็นการติดต่อโดยวิธีอื่น ๆ เพียงร้อยละ 3.33

เมื่อเปรียบเทียบการได้รับการติดต่อจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว จะเห็นว่าต่างก็ได้รับการติดต่อที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือได้รับการติดต่อโดยวิธีมาพบในที่ประชุมมากเป็นอันดับแรก ที่น่าสนใจก็คือการได้รับการติดต่อจากตัวแทนกับการได้รับการติดต่อโดยการไปพบด้วยตนเองนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำการส่งตัวแทนไปพบมากกว่าการส่งไปพบด้วยตนเอง ส่วนสมาชิกสภาจังหวัดจะไปพบปะด้วยตนเองมากกว่าที่จะใช้ตัวแทนของตนไปพบ ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากสมาชิกสภาจังหวัดนั้นมีพื้นที่รับผิดชอบน้อยกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรับผิดชอบภายในอำเภอของตนเท่านั้น ดังนั้นจึงมีโอกาสที่จะไปพบปะกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้วยตนเองมากกว่า ส่วนการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยการทำหนังสือติดต่อนั้น ทั้งสองฝ่ายใช้วิธีการดังกล่าวในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน คือประมาณร้อยละ 30

4.3.11 สาเหตุที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 22 แสดงสาเหตุที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สาเหตุที่มาติดต่อ	จำนวน	ร้อยละ
มาสอบถามปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชน	84	70.00
มาชี้แจงผลงานหรือนโยบายของตน	86	71.67
มาขอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยสนับสนุน คะแนนเสียง	36	30.00
มาติดต่อพบปะกันเป็นการส่วนตัว	8	6.67
มาติดต่อด้วยเรื่องอื่น ๆ	1	0.83

หมายเหตุ ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า จุดประสงค์หลักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าไปติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น ได้แก่ การมาชี้แจงผลงานหรือนโยบายของตนเองให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทราบ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.67 และการเข้ามาติดต่อเพื่อสอบถามปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองก็คาดหวังว่าการมาพบกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น จะมีส่วนช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ทราบถึงผลงานหรือนโยบายของตนมากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งตนเองก็มีโอกาสที่จะได้รับรู้ปัญหาของประชาชนจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกทางหนึ่งด้วย และที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งก็คือ มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านถึงร้อยละ 30 ที่ตอบว่า ได้รับการติดต่อจากสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรเพื่อขอให้ช่วยสนับสนุนคะแนนเสียงหรือที่เรารู้จักกันดีว่าเป็น "หัวคะแนน" นั้นเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ส.ส. เองก็เชื่อว่าการได้รับการสนับสนุนจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คงจะทำให้ตนได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นแล้วก็เป็น การติดต่อกันเป็นการส่วนตัว ร้อยละ 6.67 และการมาติดต่อกับด้วยเรื่องอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.83 ตามลำดับ

4.3.12 สาเหตุที่สมาชิกสภาจังหวัดเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ตารางที่ 23 แสดงสาเหตุที่สมาชิกสภาจังหวัดเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สาเหตุที่ ส.จ. มาติดต่อ	จำนวน	ร้อยละ
มาสอบถามปัญหาความเดือดร้อน		
ของประชาชน	69	57.50
มาชี้แจงผลงานหรือนโยบายของตน	64	53.33
มาขอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยสนับสนุน		
คะแนนเสียง	39	32.50
มาติดต่อบนปะกัเป็นการส่วนตัว	21	17.50

หมายเหตุ ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เช่นเดียวกับการเข้ามาติดต่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตารางที่ 18 แสดงว่าสาเหตุประการสำคัญที่สมาชิกสภาจังหวัดเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ ความต้องการรับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และต้องการชี้แจงผลงานหรือนโยบายของตนให้ผู้มีอำนาจท้องถิ่นทราบ โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตอบว่าได้รับการติดต่อจากสมาชิก

สภาจังหวัดด้วยเรื่องดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 57.50 และ 53.33 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาจังหวัดเองก็หวังว่า การติดต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะช่วยให้ตนมีโอกาสทราบปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน และในขณะเดียวกันชาวบ้านก็จะรู้ถึงผลงานหรือนโยบายของตนเพิ่มขึ้น และที่เหมือน ๆ กับการติดต่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็คือ มีสมาชิกสภาจังหวัดถึงร้อยละ 32.50 ที่เข้ามาติดต่อเพื่อขอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยสนับสนุนคะแนนเสียงหรือเป็น "หัวคะแนน" ให้แก่ตนเอง ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาจังหวัดเองก็เชื่อว่า การได้รับการสนับสนุนจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น จะช่วยให้ตนเองได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น ส่วนสาเหตุประการสุดท้ายในการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นการพบปะเป็นการส่วนตัว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.50 อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่าร้อยละของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่พบปะเป็นการส่วนตัวกับสมาชิกสภาจังหวัดจะสูงกว่าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีเพียงร้อยละ 6.67 เท่านั้น ซึ่งน่าจะเป็นเพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสนิทสนมหรือใกล้ชิดกับสมาชิกสภาจังหวัดมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง

จากข้อ 3.11 และข้อ 3.12 อาจกล่าวโดยสรุปว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการเมืองเข้ามาติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น เนื่องจากความต้องการทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และต้องการชี้แจงผลงานนโยบายของตนให้ทราบ ส่วนสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความต้องการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สนับสนุนคะแนนเสียงให้แก่ตนเอง และมาติดต่อกันเป็นการส่วนตัว เรียงกันตามลำดับ

4.4 ปัจจัยที่ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในหัวข้อที่ 2 ทำให้ทราบว่า ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้น ได้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นจำนวนมากได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง ต่อไปนี้จะศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

4.4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับความสะดวกในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง

ตารางที่ 24 แสดงถึงทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงานที่ได้รับจากการติดต่อกับนักการเมือง

การรู้จักคุ้นเคยกับ ส.ส., ส.จ. ช่วยให้การปฏิบัติงานในตำแหน่งมีความสะดวกรวดเร็วและประสบความสำเร็จมากกว่าเดิม	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	51	42.5
เห็นด้วย	42	35.0
ไม่แน่ใจ	20	16.67
ไม่เห็นด้วย	7	5.83
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
รวม	120	100.00

คำถามในข้อ 4.4.1 นี้ เป็นคำถามที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ทราบว่า การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองนั้น เนื่องจากความต้องการที่จะให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนประสบความสำเร็จ สะดวกรวดเร็วกว่าเดิมหรือไม่ ตารางที่ 24 แสดงว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่มีทัศนคติว่า การรู้จักคุ้นเคยกับนักการเมืองนั้น ได้มีส่วนช่วยให้การทำงานของตนสะดวกรวดเร็วและประสบความสำเร็จมากกว่าเดิม โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจำนวนมากถึงร้อยละ 77.5 ที่มีทัศนคติเช่นนี้ ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยว่าการรู้จักกับ

นักการเมืองจะทำงานสำเร็จรวดเร็วกว่าเดิมนั้นมีเพียงร้อยละ 5.83 เท่านั้น นอกจากนี้ก็เป็นผู้ที่ยังไม่แน่ใจว่าการรู้จักนักการเมืองจะมีส่วนช่วยในเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีพรรคคนเช่นนี้ ได้ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนไม่น้อยที่เข้าไปติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัด โดยมุ่งหวังให้นักการเมืองเหล่านั้นช่วยกระตุ้น ให้งานหรือโครงการที่ตนเสนอต่อทางราชการ ได้รับการอนุมัติจัดสรรงบประมาณมาให้ เพื่อให้เกิดความกระฉ่างในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น ผู้ศึกษาใคร่ขอยกเอาคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้าน บ้านป่าตัน หมู่ที่ 10 ตำบลเหมืองจี้ อ.เมือง ลำพูน ที่ได้กล่าวในขณะที่ถูกศึกษาไปสอบถามความคิดเห็น โดยได้กล่าวว่า "โดยปกติแล้วเมื่อหมู่บ้านต้องการโครงการใด ๆ มาพัฒนาหมู่บ้าน ก็จะต้องจัดทำเป็นแผนเพื่อบรรจุเป็นแผนพัฒนาตำบล โดยสภาตำบลจะนำเอาโครงการที่เสนอมานั้นมาจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ดังนั้นหากโครงการที่เราเสนอไปไม่ได้อยู่ในลำดับต้น ๆ แล้ว ก็ยากที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณในแต่ละปีมีจำกัด ผมจึงได้นำโครงการของหมู่บ้านไปเสนอต่อ ส.ส. เพื่อให้ช่วยประสานกับส่วนราชการ ซึ่งจะทำให้ได้รับการจัดสรรเร็วขึ้น หมู่บ้านผมได้รับโครงการประปาหมู่บ้านจากการช่วยเหลือของ ส.ส. มนต์รี ด้านไพบูลย์ ซึ่งได้ช่วยประสานกับทางกรมทรัพยากรธรณีมาขุดเจาะให้ หากผมไม่ขอความช่วยเหลือจากทางราชการเพียงฝ่ายเดียวแล้ว หมู่บ้านของผมคงจะอดน้ำตายแน่"* จากคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้านข้างต้นแสดงให้เห็นชัดขึ้นว่า การให้นักการเมืองได้ช่วยประสานหรือติดต่อกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนั้น จะทำให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวดเร็วกว่าเดิม ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้ศึกษาได้ไปสอบถามเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานของ ส.ส. มนต์รี ด้าน

* ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 ต.เหมืองจี้ อ.เมือง จ.ลำพูน ได้อธิบายให้ผู้ศึกษาฟังเพิ่มเติมจากการตอบแบบสอบถาม ที่บ้าน เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535

ไพบูลย์ ท่านหนึ่ง ซึ่งก็ได้รับการอธิบายเพิ่มเติมว่า "การให้ความช่วยเหลือแก่หมู่บ้านต่าง ๆ นั้น มี 2 วิธีด้วยกัน คือ วิธีแรกโดยจัดสรรจากงบประมาณจังหวัดที่ ส.ส. ได้รับจากสภาฯ คนละ 5 ล้านบาทต่อปี ส่วนวิธีที่สองโดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้น ให้ความช่วยเหลือ โดยเมื่อหมู่บ้านส่งเรื่องมาทางสำนักงานก็จะทำหนังสือปะหน้า แล้วส่งไปให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการเหล่านั้นในสมัยที่แล้วมา ส.ส. มนตรี สนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรรมชาติและกรมโยธา จึงได้ขอให้หน่วยงานทั้งสองมา ช่วยขุดเจาะบ่อน้ำและประปาหมู่บ้านให้แก่หมู่บ้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก"*

จะเห็นได้ว่า การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองนั้น ปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็คือ ความต้องการที่จะให้การปฏิบัติงานของตนเกิดความสำเร็กรวดเร็ว และมีความสะดวกมากกว่าเดิม เนื่องจากเห็นว่านักการเมืองเหล่านั้นสามารถใช้อิทธิพลหรืออำนาจทางการเมืองที่มีอยู่ช่วยประสานกับส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือหมู่บ้านของตนเป็นกรณีพิเศษนั่นเอง

4.4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง

ความมีเกียรติยศชื่อเสียงนับว่าเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาประการหนึ่ง ที่มีส่วนผลักดันให้คนเรากะทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อเป็นการสนองตอบต่อความต้องการของตนเองที่มีต่อความมีเกียรติยศชื่อเสียง* จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยได้บอกให้เราทราบว่า คนไทยนิยมยกย่องผู้มีอำนาจ มีชื่อเสียงเกียรติยศ และพยายาม

* เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานของ ส.ส. มนตรี ด้านไพบูลย์ ท่านหนึ่ง (ไม่ประสงค์ให้ระบุนาม) ได้อธิบายให้ผู้ศึกษาฟังเพิ่มเติม ที่สำนักงานฯ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2535.

* ทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ได้กล่าวว่า มนุษย์พยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อจุดมุ่งหมายของตนเอง และความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ถือว่าเป็นแรงจูงใจประการหนึ่ง

ทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น^๘ ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นับว่าเป็นตำแหน่งที่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ให้การยกย่องเคารพนับถือ และเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งดังกล่าวอาจจะไม่เป็นการเพียงพอต่อความรู้สึกในจิตใจที่ตนมีอยู่ ดังนั้นความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นให้กว้างขวางและมากขึ้นกว่าเดิม จึงอาจจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นปรารถนา ด้วยเหตุนี้เองต่อไปนี้จะมาศึกษาว่าการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น เนื่องมาจากความต้องการที่จะได้รับเกียรติยศชื่อเสียงหรือไม่

ตารางที่ 25 แสดงทรรศนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อความมีเกียรติยศชื่อเสียงที่จะได้รับจากการเข้าไปติดต่อกับนักการเมือง

ทรรศนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อความมีเกียรติยศชื่อเสียง ที่ได้รับเมื่อติดต่อกับนักการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	19	15.83
เห็นด้วย	37	30.83
ไม่แน่ใจ	31	25.83
ไม่เห็นด้วย	30	25.00
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	2.50
รวม	120	100.00

^๘ ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุรณ์ทอง. "วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับระบบสังคมนิยม" ใน วัฒนธรรมการเมืองไทย, อ่างแล้ว, หน้า 178

จากข้อมูลที่ได้แสดงไว้ตามตารางที่ 25 แสดงให้เราเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนหนึ่งซึ่งมีจำนวนประมาณร้อยละ 46.66 มีทัศนคติเห็นด้วยที่ว่า การรู้จักคุ้นเคยหรือสนิทสนมกับนักการเมืองอย่าง ส.ส. หรือ ส.จ. นั้น ได้มีส่วนช่วยให้ตนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนกว้างขวางกว่าเดิม ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ไม่เห็นด้วยกับทัศนคติดังกล่าวมีประมาณร้อยละ 27.50 นอกนั้นก็เป็นผู้ที่ไม่แน่ใจว่าการรู้จักกับนักการเมืองจะทำให้ตนเองมีชื่อเสียงมากกว่าเดิมหรือไม่ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 25.83

เมื่อได้พิจารณาจากตัวเลขที่ได้แสดงในข้างต้นแล้ว เราอาจจะกล่าวได้ว่า การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าไปติดต่อสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัดนั้น ส่วนหนึ่งของผู้เฝ้าท้องถิ่นเหล่านั้นซึ่งมีประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง มีความคาดหวังว่าจะช่วยให้ตนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และทำให้มีชื่อเสียงมากขึ้นกว่าเดิม ด้วยเหตุที่ปัจจัยแห่งความมีเกียรติยศชื่อเสียงจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง แม้จะไม่เห็นอย่างเด่นชัดก็ตาม

4.4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากประชาชน

ในการวิเคราะห์ตอนต้นนั้น ได้ทราบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ที่เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง ต่างมีจุดประสงค์ที่ต้องการของงบประมาณหรือโครงการมาพัฒนาตำบล หมู่บ้านของตนเองเป็นการสำคัญ ซึ่งหากจะพิจารณาจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว จะเห็นว่าตำแหน่งดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากการเข้าสู่ตำแหน่งมาได้โดยการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะสามารถอยู่ในตำแหน่งนี้ได้นานต่อไป ตนเองก็ต้องพยายามทำให้ประชาชนยอมรับนับถือ ด้วยเหตุนี้เองต่อไปเราจะมาวิเคราะห์ดูว่า การที่ผู้เฝ้าท้องถิ่นเหล่านั้นมุ่งที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าเนื่องมาจากความต้องการได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ตำบล หมู่บ้านของตนเองหรือไม่และมากน้อยเพียงไร

ตารางที่ 26 แสดงทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นกับการยอมรับ
จากประชาชนในพื้นที่

ประชาชนจะยอมรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความสามารถพัฒนาท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	79	65.83
เห็นด้วย	37	30.83
ไม่แน่ใจ	4	3.33
ไม่เห็นด้วย	0	0.00
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0.00
รวม	120	100.00

จากข้อมูลในตารางที่ 26 แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ซึ่งมี
จำนวนถึงร้อยละ 96.66 เห็นว่าหากตนพัฒนาตำบล หมู่บ้าน ให้เจริญก้าวหน้าแล้ว ตนก็จะ
ได้รับการยอมรับนับถือและความศรัทธาจากประชาชน มีเพียงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ
3.33 เท่านั้นที่ยังไม่แน่ใจว่าพัฒนาท้องถิ่นของตนจะทำให้ประชาชนยอมรับนับถือ และ
ไม่มีผู้ใดเลยที่ปฏิเสธความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาท้องถิ่นกับการยอมรับจากประชาชนเลย
แม้แต่คนเดียว

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏและการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้
เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อของบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น
ของตน อาจกล่าวได้ว่าการกระทำดังกล่าวผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นก็เชื่อว่าจะส่งผลให้
ประชาชนในพื้นที่ที่มีความนับถือศรัทธาในความสามารถของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน สามารถอยู่ในตำแหน่งได้ยาวนานต่อไป

ดังนั้นเราอาจสรุปได้ว่า ความต้องการที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของตนเองเป็นสิ่งที่ทำให้ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปมีความสัมพันธ์กับนักการเมือง

4.4.4 ปัจจัยที่เกิดจากข้อเรียกร้องของประชาชนภายในชุมชนเอง

หลังจากการเลือกตั้ง ในแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะ เป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นสิ้นสุดลง ประชาชนในพื้นที่จะมีความคาดหวังว่าชุมชนของตนเอง จะได้รับการสนับสนุนการช่วยเหลือจากนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตน ดังนั้นประชาชนในตำบล หมูบ้าน จึงได้เรียกร้องให้ผู้นำท้องถิ่นของตนเข้าไปติดต่อกับนักการเมือง เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณและโครงการต่าง ๆ มาพัฒนาท้องถิ่นของตนอยู่เสมอ ๆ ตารางที่ 27 แสดงให้เห็นถึงทรวงศ์ของประชาชนที่มีต่อการขอรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากนักการเมือง ซึ่งได้มีส่วนผลักดันให้ผู้นำท้องถิ่นของตนให้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองในที่สุด

ตารางที่ 27 แสดงทัศนคติของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ที่มีต่อการขอรับการสนับสนุน
การพัฒนาชุมชนจากนักการเมือง

ควรถือรับการสนับสนุนจาก ส.ส., ส.จ. มาพัฒนาหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	236	65.75
เห็นด้วย	107	26.75
เฉย ๆ	24	6.00
ไม่เห็นด้วย	6	1.50
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบล หมู่บ้าน ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 92.80 มีทัศนคติว่า หมู่บ้านของตนควรจะได้รับ การสนับสนุนงบประมาณหรือโครงการต่าง ๆ จาก ส.ส. หรือ ส.จ. เพื่อนำมาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า โดยมีประชาชนเพียงร้อยละ 1.50 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว ที่เหลือออก นั้นก็เป็นประชาชนที่มีทัศนคติกลาง ๆ โดยการตอบว่าเฉย ๆ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 6.00

จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าหมู่บ้านของตนเองควรจะได้รับ การช่วยเหลือจากนักการเมืองนี้เอง ทำให้ประชาชนได้มีการผลักดันหรือเรียกร้องให้ผู้นำหมู่บ้านของตนเข้าไปติดต่อกับนักการเมืองเพื่อของบประมาณหรือโครงการต่าง ๆ มาพัฒนาท้องถิ่น ดังคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 ต.เหมืองจี้ อ.เมือง จ.ลำพูน ที่ได้ให้รายละเอียด

ละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติมในตอนที่ตอบแบบสอบถาม "...ชาวบ้านมักจะเปรียบเทียบหมู่บ้านของตนเองกับหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันเสมอ เมื่อเห็นหมู่บ้านอื่นเขาได้รับโครงการจาก ส.ส. ชาวบ้านเขาก็อยากจะได้บ้าง จึงมาขอให้ผมพาคณะกรรมการหมู่บ้านเข้าไปขอโครงการจาก ส.ส. เสมอ ๆ หากเราไม่ไปชาวบ้านก็จะหาว่าเราเฉื่อยชาไม่สนใจหมู่บ้าน ไม่มีผลงาน"* จากคำกล่าวของผู้นำหมู่บ้านที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการเรียกร้องผลักดันจากประชาชนในหมู่บ้าน นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีส่วนให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง

4.5. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ในข้อ 2 ทำให้เราทราบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/สมาชิกสภาจังหวัด ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยทั้งสองฝ่ายต่างพยายามที่จะเข้าไปติดต่อกันและกันอยู่ตลอดเวลา

ในการวิเคราะห์ต่อไปจะศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย โดยดูว่าในความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกันอย่างไร และประโยชน์ที่ได้รับนั้นตั้งอยู่บนเงื่อนไขการต่อรองประการใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

* ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 ต.เหมืองจี้ อ.เมือง จ.ลำพูน ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมขณะที่ผู้ศึกษาเข้าไปสอบถามความคิดเห็นที่บ้าน เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535

4.5.1 การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัด

4.5.1.1 ประโยชน์ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับจากการติดต่อกับนักการเมือง

ดังที่ได้วิเคราะห์ในตอนต้นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ เข้าไปติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขอความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชนของตนเองเป็นประการสำคัญ ส่วนการเข้าไปติดต่อกับโดยหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นการส่วนตัวนั้นมีเพียงเล็กน้อย ด้วยเหตุนี้จึงพิจารณาเห็นว่า ประโยชน์ที่ชุมชน ได้รับการช่วยเหลือของนักการเมืองระดับชาติ/ระดับท้องถิ่นนั้นมีอะไรบ้าง

ตารางที่ 28 แสดงผลประโยชน์ที่ตำบล หมูบ้าน ได้รับจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/สภาจังหวัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากนักการเมือง	ส.ส.		ส.จ.	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การจัดสรรโครงการหรืองบประมาณ	107	89.17	89	74.17
การบริจาคเงินหรือสิ่งของแก่หมู่บ้าน	57	47.50	25	25.83
ช่วยแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนประชาชน	33	27.50	36	30.00
ออกกฎหมายที่เป็นประโยชน์	15	12.50	6	5.00
ควบคุมฝ่ายบริหาร	0	0	2	1.67
รวม	120	100.00	120	100.00

หมายเหตุ สอบถามจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 120 ราย

จากตารางที่ 28 จะเห็นได้ว่า ประโยชน์ที่ตำบล หมู่บ้าน ได้รับจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัดนั้น เป็นสิ่งเดียวกับที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าไปติดต่อไว้ อันได้แก่ การจัดสรรงบประมาณหรือโครงการให้แก่ท้องถิ่น การช่วยยืมบริจาคเงินหรือสิ่งของ และการช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ส่วนประโยชน์อันเกิดจากบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองจริง ๆ คือการออกกฎหมายและการควบคุมฝ่ายบริหารนั้น ผู้นำในท้องถิ่นเห็นว่าท้องถิ่นของตนเอง ได้รับประโยชน์น้อยมาก

อาจจะสรุปได้ว่า ประโยชน์ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะได้รับจากการติดต่อกับนักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นก็คือ การได้รับการจัดสรรงบประมาณหรือโครงการมาพัฒนาท้องถิ่น การได้รับการช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์แก่หมู่บ้าน และการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน

4.5.1.2 ประโยชน์ที่นักการเมือง (ส.ส., ส.จ.) ได้รับจากการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ก. ประโยชน์ในการรับทราบความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน
 ตารางที่ 29 แสดงวิธีการในการรับทราบความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนของนักการเมือง

วิธีการที่ ส.ส., ส.จ., ใช้ในการทราบความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
ทราบจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	23	100.00
ไปสอบถามประชาชนด้วยตนเอง	17	73.91
ทราบจากตัวแทนหรือจากสำนักงานที่ตั้งไว้	6	26.08
ทราบจากทางราชการ	2	8.69
ทราบจากสื่อมวลชน	0	0.00

หมายเหตุ สอบถามจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัดจำนวน 23 คน

จากตารางข้างต้น แสดงให้เราทราบว่า นักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่างได้รับประโยชน์จากการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ ทำให้มีโอกาสทราบปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน โดยผ่านผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ ข้อมูลที่แสดงไว้ในตารางดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักการเมืองทุกคนจะต้องอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อประโยชน์ในเรื่องนี้

ต่อไปนี้จะดูว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยเหลือนักการเมืองในการรับทราบความต้องการหรือความเดือดร้อนของประชาชนมากน้อยเพียงไร ซึ่งจะวิเคราะห์ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 แสดงทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/สมาชิกสภาจังหวัดต่อประโยชน์ที่ได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการช่วยแจ้งความต้องการของประชาชนให้ทราบ

การช่วยเหลือแจ้งความต้องการของประชาชนให้ทราบ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือได้มาก	20	86.95
ช่วยเหลือได้ปานกลาง	3	13.04
ช่วยเหลือได้น้อย	0	0

รวม 23 100.00

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เราทราบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยนักการเมืองในการรับทราบความต้องการหรือความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยมี ส.ส., ส.จ. จำนวนถึงร้อยละ 86.95 ที่ตอบว่าได้รับประโยชน์ในเรื่องนี้จากผู้นำท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยมีผู้ที่ตอบว่าได้รับประโยชน์ในระดับปานกลางเพียงร้อยละ 13.04 และไม่มีนักการเมืองผู้ใดเลยที่ตอบว่าไม่ได้รับประโยชน์ในเรื่องนี้จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ดังนั้น อาจจะสรุปได้ว่า ประโยชน์ประการแรกที่นักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ได้รับจากการเข้าไปติดต่อสัมพันธ์กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็คือการช่วยแจ้งปัญหา ความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ในพื้นที่ให้นักการเมืองทราบ

ข. ประโยชน์ในการเป็นสื่อกลาง ในการติดต่อกับประชาชน

เนื่องจากนักการเมืองแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาจังหวัด ต่างก็มีพื้นที่รับผิดชอบที่ค่อนข้างกว้าง ดังนั้น โอกาสที่นักการเมืองเหล่านี้ จะลงไปพบปะกับประชาชน ในพื้นที่โดยตรงด้วยตนเองนั้นจึง เป็นสิ่งที่ไม่อาจกระทำได้อีก ๓ นัก ด้วยเหตุนี้การอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสื่อกลาง ในการติดต่อกับประชาชน ในพื้นที่จึง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักการเมือง ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับประชาชน ในเขตเลือกตั้งของตน ตารางที่ 31 ต่อไปนี้จะช่วยให้ทราบว่านักการเมืองจำนวนไม่น้อยที่อาศัยผู้นำท้องถิ่น ในระดับตำบล หมู่บ้าน เป็นสื่อกลาง ในการติดต่อกับประชาชน

ตารางที่ 31 แสดงทัศนคติของนักการเมืองต่อประโยชน์ที่ได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ในการเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับประชาชน

การช่วยติดต่อกับประชาชน ในพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือได้มาก	8	34.78
ช่วยเหลือได้ปานกลาง	13	56.52
ช่วยเหลือได้น้อย	2	8.69
รวม	23	100.00

จากข้อมูลในตารางข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าในความเห็นของนักการเมืองแล้วยังเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยเหลือตนเองในการเป็นสื่อกลางติดต่อกับประชาชนในพื้นที่ได้ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากมีนักการเมืองถึงร้อยละ 34.78 ที่ตอบว่าสามารถช่วยติดต่อได้มาก และร้อยละ 56.52 ที่ตอบว่าสามารถช่วยติดต่อกับประชาชนได้ในระดับปานกลาง โดยมีนักการเมืองเพียงร้อยละ 8.69 เท่านั้นที่บอกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยในเรื่องนี้ได้เล็กน้อย

เมื่อวิเคราะห์ตารางที่ 31 เปรียบเทียบกับตารางที่ 30 แล้ว การที่นักการเมืองส่วนหนึ่งบอกว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสื่อกลางระหว่างตนกับประชาชนได้เพียงเล็กน้อยนั้น น่าจะไม่ตรงกับข้อเท็จจริงมากนัก เพราะตามตารางที่ 30 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยนักการเมืองให้ทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นหากนักการเมืองต้องการติดต่อกับประชาชนแล้ว ก็น่าจะใช้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสื่อกลางเป็นอย่างมากเลยทีเดียว

เราอาจกล่าวสรุปได้ว่า ประโยชน์อีกประการหนึ่งที่นักการเมืองในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นจะได้รับจากการติดต่อสัมพันธ์กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็คือ การช่วยเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับประชาชน กล่าวคือ หากนักการเมืองต้องการที่จะติดต่อกับประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนแล้วก็จะมาพบปะกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแทน อันจะเป็นการช่วยประหยัดเวลาและช่วยให้ติดต่อกับประชาชนได้อย่างทั่วถึงอีกด้วย

ค. ประโยชน์ในการช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานหรือนโยบายของตนเอง

นอกจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นสื่อกลางให้กับนักการเมืองในการติดต่อกับประชาชนแล้ว ประโยชน์อีกประการหนึ่งก็คือ การที่ผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นยังจะเป็นผู้ช่วยบอกให้ประชาชนในพื้นที่ให้ทราบถึงผลงานหรือนโยบายของนักการเมืองเหล่านั้นอีกทางหนึ่งด้วย ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ที่ได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองอยู่เป็นประจำ ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ค่อนข้างที่จะเฉื่อยเฉื่อยที่จะติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้ที่เป็นตัวแทนของตน (ซึ่งจะได้แสดงข้อมูลให้เห็นในการวิเคราะห์หัวข้อต่อไป) ดังนั้นข่าวสารทางการเมืองส่วนใหญ่จึงมักจะทราบจากผู้นำท้องถิ่นของตนเอง ตารางต่อไปนี้จะช่วยบอกให้เราเห็นว่า นักการเมืองเองก็ยังเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยตนในการประชาสัมพันธ์ผลงานหรือนโยบายได้พอสมควร

ตารางที่ 32 แสดงทัศนคติของนักการเมืองต่อประโยชน์ที่ได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ในการช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานหรือนโยบายของตนเองให้ประชาชนทราบ

การช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานหรือนโยบายให้ประชาชนทราบ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือได้มาก	2	8.69
ช่วยเหลือได้ปานกลาง	18	78.36
ช่วยเหลือได้น้อย	3	13.04
รวม	23	100.00

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักการเมืองเองก็มีทัศนคติที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานหรือนโยบายของตนให้ประชาชนทราบได้พอสมควร โดยสามารถช่วยในเรื่องนี้ได้มากและได้ปานกลางคิดรวมกันร้อยละ 86.95 ในขณะที่มีผู้ที่เห็นว่าสามารถช่วยได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเพียงร้อยละ 13.04

ในประเด็นนี้อาจสรุปได้ว่า นักการเมืองจะได้รับประโยชน์จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการประชาสัมพันธ์ผลงานหรือนโยบายของตนให้ประชาชนทราบได้พอสมควร โดยส่วนใหญ่สามารถช่วยในเรื่องนี้ได้ในระดับปานกลาง

ง. ประโยชน์ในการช่วยสนับสนุนคะแนนเสียงหรือการสร้างความนิยมใน
หมู่ประชาชน

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า สิ่งหนึ่งที่นักการเมืองไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองในระดับชาติหรือนักการเมืองระดับท้องถิ่นมักวิตกอยู่เสมอ ๆ ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละครั้งก็คือ การได้รับการสนับสนุนคะแนนเสียงจากประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่การเลือกตั้งในทุกๆระดับผู้สมัครต่างพรรคต่างเสียงเพื่อสร้างความนิยมในหมู่ประชาชนในพื้นที่อย่างเอาจริงเอาจังและแข่งขันกันอย่างเข้มข้น ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องนำเอากลยุทธ์รูปแบบไม่ว่าจะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตามมาใช้เพื่อช่วงชิงความนิยมจากประชาชน ด้วยเหตุนี้เอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่นักการเมืองทั้งหลายเห็นว่าจะสามารถช่วยให้ตนได้รับคะแนนเสียงหรือความนิยมจากประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้นได้ ข้อมูลที่จะเสนอต่อไปนี้จะช่วยยืนยันให้เราทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ค่อนข้างชัดเจน

ตารางที่ 33 แสดงทรรศนะของนักการเมืองที่มติดต่อประโยชน์ที่จะได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการช่วยสร้างความคิดนิยมในหมู่ประชาชน

การช่วยเหลือให้ได้รับความนิยมจากประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือได้มาก	3	13.04
ช่วยเหลือได้ปานกลาง	19	82.60
ช่วยเหลือได้น้อย	1	4.34
รวม	23	100.00

จากตารางข้างต้นดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นว่า นักการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่างมีทัศนคติที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนทำให้ตนได้รับความนิยมาจากประชาชนในพื้นที่ได้ ในระดับที่พอสมควรทีเดียว โดยเห็นว่าสามารถช่วยเหลือในเรื่องนี้ได้มากร้อยละ 13.04 และสามารถช่วยในระดับปานกลางร้อยละ 82.60 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้เห็นว่าเป็นการช่วยในเรื่องดังกล่าวได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเพียงร้อยละ 4.34

เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลตามตารางข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้สอบถามความเห็นจากนักการเมืองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เห็นว่าหากนักการเมืองติดต่อกับผู้นำชุมชนแล้วจะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่มีความนิยมในตัวนักการเมืองเพิ่มขึ้นเพิ่มมากขึ้น ดังจะแสดงให้เห็นตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความนิยมในตัวนักการเมืองเพิ่มขึ้น

ทัศนคติของนักการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	8.69
เห็นด้วย	14	60.86
ไม่แน่ใจ	5	21.73
ไม่เห็นด้วย	2	8.69
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
รวม	23	100.00

จากตารางดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ว่า การที่ตนได้ติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้น จะทำให้ตนเองได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนในพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิม หรือพูดให้เข้าใจง่ายก็คือจะช่วยให้ตนได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนมากขึ้นเอง โดยมีนักการเมืองถึงร้อยละ 69.55 ที่มีความเห็นเช่นนั้น ในขณะที่มีผู้ซึ่งไม่แน่ใจว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะสามารถช่วยเหลือตนในเรื่องดังกล่าวได้หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 21.73 และมีนักการเมืองที่ไม่เชื่อว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะช่วยให้ประชาชนนิยมนิยมชมชอบตนมากขึ้นเพียงร้อยละ 8.69 เท่านั้น

ด้วยเหตุนี้เราอาจกล่าวได้ว่า ประโยชน์อีกประการหนึ่งที่นักการเมืองในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นจะได้รับจากการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็คือ การที่ผู้นำในท้องถิ่นมีส่วนที่จะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความนิยมนิยมในตัวนักการเมืองผู้นั้นมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมากขึ้นกว่าเดิมนั่นเอง

หากจะพิจารณาเปรียบเทียบถึงผลประโยชน์ที่ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น ได้รับจากการติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแล้ว มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ก. ประโยชน์ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะได้รับจากนักการเมืองนั้น มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นประการสำคัญ อาทิเช่น การได้รับงบประมาณหรือโครงการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน การได้รับการบริจาคเงินหรือสิ่งของ ให้แก่หมู่บ้าน และการช่วยแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน เป็นต้น ส่วนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยตรงเป็นการเฉพาะตัวนั้นมีน้อยมาก

ข. ประโยชน์ที่นักการเมืองซึ่งได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัด จะได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเลือกตั้งของตนนั้น เป็นทั้งประโยชน์ในด้านของการปฏิบัติหน้าที่และประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นการส่วนตัว กล่าวคือ ประโยชน์ที่ได้รับในการปฏิบัติหน้าที่นั้น นักการเมืองจะมีโอกาสรับทราบปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเป็นผู้นำเอาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับ

ประชาชนมาแจ้งให้ทราบ ซึ่งจะส่งผลดีต่อนักการเมือง ในการนำข้อมูลที่ได้รับนั้น ไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน ได้ตรงกับความต้องการ ส่วนประโยชน์ที่นักการเมืองจะได้รับโดยตรงเป็นการส่วนตัวนั้น นักการเมืองสามารถใช้ผู้ใหญ่นบ้านเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับประชาชนในเขตเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เพราะตัวนักการเมืองเองอาจจะไม่มีเวลาหรือไม่มีโอกาสลงมาพบปะกับประชาชน ได้โดยตรง การใช้การติดต่อโดยผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ นักการเมืองกับประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ นักการเมืองยังได้รับประโยชน์จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกประการหนึ่งก็คือการช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่น ให้มีโอกาสทราบผลงานของนักการเมือง และประการสุดท้ายอันเป็นประโยชน์ที่สำคัญยิ่งต่อนักการเมืองก็คือ การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ช่วยสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ได้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถช่วยสนับสนุนคะแนนเสียง ให้กับนักการเมือง ได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

จากการเปรียบเทียบการได้รับประโยชน์จากการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นแล้ว จะเห็น ได้ชัดเจนว่า นักการเมืองได้รับประโยชน์จากการติดต่อกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในด้านการทำงานหรือประโยชน์ทางด้านส่วนตัว ในขณะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เองได้รับประโยชน์จากนักการเมืองเพียงเล็กน้อย ซึ่งก็เป็นในเรื่องของการช่วยเหลือในการจัดสรรเงิน, โครงการหรือวัสดุสิ่งของมาพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในการให้ความช่วยเหลือของนักการเมืองนั้นเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ตั้งอยู่บนเงื่อนไขของผลประโยชน์บางประการ ซึ่งผู้ศึกษาจะ ได้นำเสนอ ในหัวข้อต่อไป

4.5.2 เงื่อนไขในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น

4.5.2.1 เงื่อนไขหรือข้อแลกเปลี่ยนของนักการเมือง ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

จากข้อมูลที่ได้รับในการวิเคราะห์ข้างต้นได้ทำให้เราทราบว่า สิ่งที่น่าสนใจที่ระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้ให้การช่วยเหลือแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็คือการช่วยจัดสรรงบประมาณหรือโครงการ และการบริจาคเงินสิ่งของให้แก่ตำบล หมู่บ้าน ของผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องควรแก่การศึกษาต่อไปว่า ในการให้ความช่วยเหลือแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่าง ๆ นั้น นักการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นได้ตั้งเงื่อนไขหรือข้อแลกเปลี่ยนประการใดกับผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นบ้าง

ตารางที่ 35 ข้อมูลแสดงการให้ความช่วยเหลือแก่ตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ ของนักการเมืองกับเงื่อนไขเกี่ยวกับคะแนนเสียงที่ได้รับ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ตำบล หมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
พิจารณาจากคะแนนเสียง เป็นประการแรก	1	4.34
พิจารณาจากคะแนนเสียงประกอบกับความจำเป็นของปัญหา	12	52.17
ไม่สนใจจากคะแนนเสียงที่ได้รับเลย	10	43.47
รวม	23	100.00

จากข้อมูลในตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่นักการเมืองจะให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในตำบล หมู่บ้านใดนั้น คะแนนเสียงที่ประชาชนได้ลงคะแนนให้แก่ตนเองได้กลายมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือของนักการเมืองผู้นั้นไปโดยปริยาย กล่าวคือ นักการเมืองจะให้ความช่วยเหลือแก่ตำบล หมู่บ้าน ที่เป็นฐานคะแนนเสียงของ

ตนเองเป็นอันดับแรก และจะให้ความช่วยเหลือแก่ตำบลหมู่บ้านอื่น ๆ เป็นอันดับรองลงไป จากตารางเราจะเห็นได้ว่ามีนักการเมืองถึงร้อยละ 60.85 ที่บอกว่าใช้คะแนนเสียงที่ได้รับจากประชาชนในพื้นที่เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาให้การช่วยเหลือ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีนักการเมืองอีกเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 43.47 ที่ตอบว่าตนมิได้นำเอาคะแนนเสียงที่ได้รับมาเป็นเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือท้องถิ่นที่ตำบลหมู่บ้านต่าง ๆ แต่อย่างใดเลย ซึ่งการตอบเช่นนี้ก็อาจเป็นไปได้ว่า เป็นการตอบเพื่อที่จะรักษาภาพพจน์ของตนเองมากกว่าที่จะตอบตามความเป็นจริง ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้รับ ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้นำคำถามดังกล่าวไปถามกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกครั้งหนึ่งเพื่อดูว่าคำตอบที่จะได้รับจากกลุ่มผู้นำท้องถิ่นนี้จะสอดคล้องกับคำตอบที่ได้รับจากนักการเมืองหรือไม่

ตารางที่ 36 แสดงทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อการให้ความช่วยเหลือของนักการเมืองบนเงื่อนไขของการสนับสนุนคะแนนเสียงของประชาชนในท้องถิ่น

ทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อการช่วยเหลือแก่ จำนวน ร้อยละ
ตำบล หมู่บ้าน ที่เป็นฐานคะแนนเสียงของ ส.ส., ส.จ.
มากกว่าตำบล หมู่บ้าน ที่ไม่เป็นฐานคะแนนเสียง"

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	33	27.5
เห็นด้วย	52	43.33
ไม่แน่ใจ	13	10.83
ไม่เห็นด้วย	18	15.0
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	3.33

รวม 120 100.00

จากตารางแสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70.83 มีความรู้สึกที่ว่า นักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะให้การช่วยเหลือตำบล หมู่บ้านที่เป็นฐานคะแนนของตนมากกว่าที่ไม่ได้เป็นฐานคะแนน ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากนักการเมืองที่ได้แสดงให้ เห็น ในตารางก่อนหน้านั้น

ด้วยเหตุนี้ เราอาจจะกล่าวโดยสรุปว่า การที่นักการเมืองจะให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในท้องที่ใดนั้น สิ่งหนึ่งที่นักการเมืองจะต้องพิจารณาคือท้องที่ดังกล่าวได้เคยให้การสนับสนุนคะแนนเสียงแก่ตนเองในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาหรือไม่และมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนแก่ตำบล หมู่บ้าน ที่ได้ให้การสนับสนุนตนเอง และในขณะเดียวกันก็เป็นการชักจูงให้ท้องที่อื่น ๆ หันมาให้การสนับสนุนตนในการเลือกตั้งคราวต่อไปอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ก็มีได้หมายความว่านักการเมืองจะเล็งสนใจกับหมู่บ้านที่มีได้เป็นฐานคะแนนเสียงของตนแต่อย่างใด เพียงแต่นักการเมืองเหล่านั้นจะตั้งเงื่อนไขให้กับผู้นำในชุมชนนั้น ๆ เมื่อมาขอความช่วยเหลือ ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ผู้วิจัยขอแนะนำคำกล่าวของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานของ ส.ส. มนต์รี ด่านไพบูลย์ ผู้หนึ่ง (ผู้วิจัยได้รับการขอร้องมิให้เปิดเผยชื่อ) มาอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นดังนี้ " ... เมื่อมีผู้นำจากหมู่บ้านมาขอโครงการหรือความช่วยเหลือจากเรา เราก็จะดูว่าคราวที่แล้วเราได้รับคะแนนเสียงจากหมู่บ้านนั้นๆ มากหรือไม่ หากเราได้คะแนนมากเราก็จะพิจารณาช่วยเหลือเป็นอันดับแรกเพื่อเป็นการรักษาฐานคะแนนของเราเอาไว้ แต่ถ้าเราได้รับคะแนนน้อยเราก็จะต้องบอกเขาว่าคราวที่แล้วมานั้นเขาไม่ได้ลงคะแนนให้เราเลย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่ช่วยเหลือเขา เพียงแต่เราอาจจะขอความเห็นใจจากเขาว่า หากเราช่วยเหลือเขาแล้ว เขาก็ควรจะให้การสนับสนุนเราบ้าง..."⁹

การที่นักการเมืองตั้งเงื่อนไขดังกล่าวนี้ บางครั้งก็ได้สร้างความอึดอัดใจให้แก่ผู้นำหมู่บ้านเป็นอย่างมากเพราะเมื่อประชาชนในหมู่บ้านของตนไม่ได้ลงคะแนนให้แก่

⁹ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ส.ส. มนต์รี ด่านไพบูลย์ ได้อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้ศึกษาวิจัย, อ้างแล้ว

เมืองผู้ใดแล้ว ตนก็ไม่ค่อยกล้าที่จะไปขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองผู้หนึ่ง ในที่นี้ผู้ศึกษา
 ขอยกเอาคำพูดของ นายสนิท บุญศรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ต.ท่าชุมเงิน อ.แม่ทา จ.ลำพูน
 ซึ่งได้สนทนากับผู้ศึกษาขณะเข้าไปสอบถามความคิดเห็น โดยได้กล่าวว่า "...ในการเลือก
 ตั้งคราวที่แล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านของผมส่วนใหญ่เลือกพรรคประชาธิปัตย์ พอเลือกตั้งเสร็จ
 คนของพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้เป็น ส.ส. ผมก็ไม่กล้าที่จะไปขอโครงการจาก ส.ส. มন্ত্রী
 เพราะเราไม่ได้ลงคะแนนให้เขา..."¹⁰ จากคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้านท่านนี้คงพอที่จะ
 ทำให้เข้าใจได้ลึกกว่าเดิมว่า การที่นักการเมืองจะให้การช่วยเหลือแก่หมู่บ้าน ตำบลใดนั้น
 คะแนนเสียงที่ได้รับก็เป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งทีเดียว ซึ่งแม้ว่านักการเมืองบางท่าน
 อาจจะมีได้คิด เช่นว่านักตาม แต่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นระดับตำบล หมู่บ้าน จำนวนไม่น้อย
 ที่เดียวเกิดความรู้สึกว่าหากตนไม่อาจปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้แล้ว ตนก็อาจไม่มีความ
 ซอบธรรมพื่อที่จะเข้าไปขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง พรรคหนึ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดง
 ให้เห็นว่าการที่ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน ไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะนำเอาคะแนนเสียงของประชาชนใน
 ชุมชนมาเป็นข้อต่อรองกับนักการเมือง เพื่อให้หันมาให้ความสนใจกับปัญหาในท้องถิ่นที่
 ตนเองประสบอยู่ หรืออาจจะกล่าวได้ในอีกนัยหนึ่งว่า ในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของ
 บุคคลทั้งสองฝ่ายนั้น นักการเมืองเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบ กล่าวคือมีอำนาจในการต่อรองสูง
 กว่ากลุ่มของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั่นเอง

4.5.2.2 วิธีการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการตอบแทนประโยชน์

นักการเมือง

ต่อไปจะมาศึกษาดูว่า เมื่อท้องถิ่นตำบล หมู่บ้านใด ได้รับความช่วยเหลือ
 จากนักการเมือง ไม่ว่าจะ เป็นในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่นก็ตาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 ในฐานะที่เป็นผู้นำของท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีการให้การตอบแทนแก่นักการเมืองเหล่านั้นหรือไม่
 และอย่างไร ซึ่งจะแสดงให้เห็นดังตารางต่อไปนี้

¹⁰ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากันเมื่อสอบถามความคิดเห็น ที่บ้าน (อ้างแล้ว)

ตารางที่ 37 แสดงวิธีการที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้การตอบแทนแก่นักการเมืองที่ได้ให้ความช่วยเหลือท้องถิ่นของตน

วิธีการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการตอบแทน ประโยชน์ให้แก่ักการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
เผยแพร่ผลงานของ ส.ส., ส.จ. ผู้ยื่นให้ ประชาชนทราบ	113	94.17
แนะนำให้ประชาชนเลือก ส.ส., ส.จ. ผู้ยื่น ในการเลือกตั้งคราวต่อไป	45	37.5
ให้การสนับสนุนคะแนนเสียงแก่ ส.ส., ส.จ. ผู้ยื่น	16	13.37
ไม่ต้องทำอะไรเลย	2	1.67

หมายเหตุ สอบถามจากกำนันผู้ใหญ่บ้านจำนวน 120 ราย ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางข้างต้น เราจะเห็นว่าถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ท้องถิ่นตำบล หมู่บ้านใดแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำของท้องถิ่นนั้น ๆ ก็จะทำให้การช่วยเหลือนักการเมืองผู้ยื่นในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการตอบแทน ดังจะเห็นจากการที่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนมากถึงร้อยละ 94.17 ที่บอกว่าจะเผยแพร่ผลงานให้ประชาชนทราบ และที่น่าสนใจคือ การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวนถึงร้อยละ 37.5 ที่บอกว่าจะแนะนำประชาชนในท้องถิ่นของตนให้เลือก ส.ส. หรือ ส.จ. ผู้ยื่นในการเลือกตั้งครั้งต่อไป นอกจากนั้นแล้วยังมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกจำนวนร้อยละ 13.37 ที่บอกว่าจะให้การสนับสนุนคะแนนเสียงหรือที่เราเรียกว่าเป็นหัวคะแนน ให้แก่นักการเมืองที่ช่วยเหลือตำบล หมู่บ้านตนเอง ในขณะที่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพียงร้อยละ 1.67 เท่านั้นที่บอกว่าจะไม่ทำอะไรเลย

การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ได้ให้การช่วยเหลือนักรการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เคยทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นของตนเป็นการตอบแทนนั้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้นเกิดความรู้สึกที่ว่าท้องถิ่นของตนเป็น "หนี้บุญคุณ" ต่อนักรการเมือง ดังนั้น ในฐานะที่ตนเองเป็นผู้นำของท้องถิ่น จึงต้องพยายามทวงวิถีทางที่จะหาทางตอบแทนบุญคุณของนักรการเมืองเหล่านั้นให้ได้ ความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็น "หนี้บุญคุณ" นี้เอง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้สึกที่ว่าตนเป็นผู้รับอุปถัมภ์จากบรรดานักรการเมือง ดังนั้นจึงต้องพยายามทำประโยชน์ให้แก่ผู้ให้การอุปถัมภ์เป็นการตอบแทนเพื่อที่จะได้มีโอกาสในการได้รับ "การอุปถัมภ์" จากนักรการเมืองในคราวต่อไปอีกด้วย เหตุนี้เองจึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองระดับชาติ/ระดับท้องถิ่นกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นความสัมพันธ์ที่คล้ายกับรูปแบบของ "ผู้อุปถัมภ์-ลูกน้อง" ทั้งนี้เพราะนักรการเมืองกับผู้นำท้องถิ่นต่างมีความสัมพันธ์โดยมุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์จากกันและกัน แต่ในการรับประโยชน์จากกันนั้นกลุ่มของนักรการเมืองเป็นฝ่ายที่อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ กล่าวคือ เป็นฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากฝ่ายของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้ประโยชน์ และในขณะเดียวกันฝ่ายของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเอง ก็เห็นว่าประโยชน์ที่ตนจะได้รับนั้น เป็นเรื่องที่ฝ่ายนักรการเมืองจะเป็นผู้พิจารณามอบให้ และฝ่ายของตนมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นการตอบแทนเมื่อได้รับประโยชน์จากนักรการเมืองเหล่านั้น

4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักรการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น

๖ ผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

หลังจากที่ ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักรการเมือง และความสัมพันธ์ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับประชาชนลูกบ้านแล้ว ต่อไปนี้เราจะมาศึกษาดูว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กับนักรการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ในความปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างไร

4.6.1 การติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองโดยประชาชน

การติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองนับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยพึงปฏิบัติ นอกเหนือจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเองในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง การติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมือง เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงระดับความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นแล้วยังช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา อันจะส่งผลให้ประชาชนสามารถประเมินผลงานหรือความสามารถของนักรการเมืองที่ตนเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองได้ และยังเป็น การควบคุมมิให้นักรการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ที่ตนเองมีอยู่ไปในทางแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ได้อีกทางหนึ่งด้วย

การจะวัดว่าประชาชนในชุมชนนั้นมีความสนใจที่จะเฝ้าติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนมากน้อยแค่ไหนนั้น วัดได้จากการรับรู้ถึงผลงานของนักรการเมืองที่อยู่ในเขตเลือกตั้งของตนเอง โดยดูว่าประชาชนรู้หรือไม่ว่านักรการเมืองที่ตนได้เลือกเข้าไปนั้นมีผลงานอะไรบ้าง และมีวิธ ในการรับรู้ผลงานของนักรการเมืองได้อย่างไรบ้าง

ตารางที่ 38 แสดงการรับทราบข่าวสารหรือผลงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกสภาจังหวัด ในเขตเลือกตั้งของตนเองของประชาชน

วิธีการที่ประชาชนรับทราบผลงานของ ส.ส., ส.จ.	จำนวน	ร้อยละ
ทราบจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	316	79.00
ทราบจากสื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์)	144	36.00
ทราบจากทางราชการ	38	9.50
ทราบจากตัว ส.ส., ส.จ. หรือตัวแทน	35	8.75
ทราบจากเพื่อนร่วมงาน, เพื่อนบ้าน	31	7.75
ทราบจากป้ายที่ติดอยู่ที่โครงการต่าง ๆ ของ ส.ส. หรือ ส.จ.	20	5.00

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนรับทราบผลงานของนักการเมืองที่อยู่ในเขตเลือกตั้งของตนเองโดยผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ โดยมีประชาชนถึงร้อยละ 79 ที่บอกว่าทราบผลงานของ ส.ส., ส.จ. จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของตนเอง อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในความปกครอง ส่วนการรับทราบโดยการติดตามด้วยตนเองจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีอยู่ อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นั้น มีประชาชนเพียงร้อยละ 36 เท่านั้นที่ใช้สื่อในการติดตามผลงานของ ส.ส., ส.จ. ในเขตของตน ส่วนการรับทราบโดยผ่านทางราชการนั้นมีประชาชนเพียงร้อยละ 9.5 เท่านั้น นอกจากนั้นการรับทราบโดยตรงจากนักการเมืองหรือตัวแทนของเขานั้นมีประชาชนเพียงร้อยละ 8.75 เท่านั้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประชาชนจำนวนน้อยมีโอกาสได้สัมผัสกับนักการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของตนเองโดยตรง ส่วนการรับทราบจากการสนทนากับเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนบ้านซึ่งเป็น

สิ่งที่บอกให้ทราบถึงความสนใจที่จะวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ทางการเมืองของประชาชนนั้นมีเพียงร้อยละ 7.75 เท่านั้น นอกจากนี้ก็เป็นทราบโดยดูจากป้ายโครงการของ ส.ส. หรือ ส.จ. ที่มีคะแนนนิยมเขียนชื่อตัวเจ้าของโครงการให้ประชาชนทราบ คิดเป็นร้อยละ 5

การที่ประชาชนได้รับทราบผลงานของ ส.ส., หรือ ส.จ. ในเขตเลือกตั้งของตนจากก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน มากกว่าการรับทราบโดยการติดตามด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้น แสดงให้เห็นว่าความสนใจของประชาชนที่จะติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองนั้นยังอยู่ในระดับต่ำ เพราะเมื่อดูจากปริมาณสื่อมวลชนในปัจจุบัน ได้มีอยู่กระจายออกไปอย่างกว้างขวางและหลาย ๆ รูปแบบ แต่ก็มีประชาชนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่สนใจติดตามการทำงานของนักการเมือง โดยอาศัยสื่ออื่น นอกจากนั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการสนทนาหรือวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ทางการเมืองอีกด้วย อันเป็นสิ่งที่บอกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองของประชาชนนั้นยังมีไม่มากนัก

นอกจากนั้น ดังที่ได้นำเสนอข้อมูลไปแล้วในตอนแรกว่า ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่กับนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่างมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยสาเหตุที่ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปติดต่อได้แก่ ความต้องการงบประมาณหรือโครงการมาพัฒนาท้องถิ่นของตน ในขณะที่นักการเมืองก็ต้องการให้ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้กระจายผลงานของตนเองให้ชาวบ้านทราบ ด้วยเหตุนี้เองข่าวสารที่ประชาชนในหมู่บ้านจะได้รับจากก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน มักจะเป็นไปในเรื่องการได้รับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในการจัดสรรโครงการต่าง ๆ มาพัฒนาหมู่บ้าน หรือการบริจาคเงิน สิ่งของให้แก่หมู่บ้าน ส่วนบทบาทของนักการเมืองในการออกกฎหมายหรือการตรวจสอบการทำงานของข้าราชการหรือรัฐบาลนั้น ประชาชนจะรับทราบจากผู้นำท้องถิ่นน้อยมาก เนื่องจากผู้นำเหล่านั้นเองก็ไม่สนใจที่จะติดตามเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เช่นกัน* ซึ่งหากประชาชนต้องการจะทราบก็จะต้องพยายามติดตามเอาเองจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งก็มีประชาชนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่สนใจจะทำเช่นนั้น

* พิจารณาได้จากสาเหตุที่ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง ตามตารางที่ 17 และ 18

4.6.2 การมองเห็นประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับจากนักรการเมือง ในทรรศนะ

ของประชาชน

จาก 4.6.1 ทำให้ทราบว่า ประชาชนในตำบล หมูบ้าน ส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองที่เป็นตัวแทนของตน ชาวสารที่ได้รับเกี่ยวกับนักรการเมืองจะมาจากการบอกเล่าหรือถ่ายทอดจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือหมู่บ้าน ในการพัฒนาหรือการให้สวัสดิสิ่งของมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้เองประชาชนในหมู่บ้านจึงไม่ค่อยมีโอกาสมากนักที่จะได้รับทราบว่าประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของนักรการเมือง โดยตรงคือ การทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร ด้วยเหตุนี้เอง ต่อไปจะมาศึกษาดูว่า ประชาชนในตำบล หมูบ้าน มองเห็นประโยชน์ที่ชุมชนของตนเองได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนของตนเองอย่างไร

ตารางที่ 39 แสดงทรรศนะของประชาชนในท้องที่ต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส., ส.จ.

ประโยชน์ที่ได้รับจาก ส.ส., ส.จ.	จำนวน	ร้อยละ
การจัดสรรงบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้าน	253	63.25
การบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่หมู่บ้าน	200	50.00
การช่วยสนับสนุนสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์	118	29.5
การแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน	89	22.25
การดูแลผลประโยชน์ของประชาชนในสภา	41	10.25
การออกกฎหมาย	0	0

หมายเหตุ ผู้ตอบบางรายตอบมากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 39 แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มองเห็นว่า ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากนักรการเมืองที่ตนเลือกจะเป็นเรื่องของการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาพัฒนาหมู่บ้านและการบริจาการเงิน สิ่งของ ให้แก่ท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ โดยมีประชาชนที่มองเห็นประโยชน์ในเรื่องดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 63.25 และ 50.00 ตามลำดับ นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องของการสนับสนุนสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ร้อยละ 29.5 การแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนร้อยละ 22.25 ส่วนเรื่องของการดูแลผลประโยชน์ของประชาชนในสภา ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของนักรการเมืองนั้น มีประชาชนเพียงร้อยละ 10.25 เท่านั้นที่เห็นความสำคัญของนักรการเมืองในเรื่องนี้

การที่ประชาชนส่วนใหญ่มองเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาจังหวัดสามารถทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นของตนเอง ในเรื่องของการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน เป็นประการสำคัญมากกว่าการมองเห็นประโยชน์จากการทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ หรือการควบคุมการทำงานของรัฐบาลนั้น สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจจะปฏิเสธได้ก็คือ การได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นสามารถสังเกตเห็นได้อย่าง เป็นรูปธรรมและพบเห็นได้ง่ายในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่เกิดจากผู้นำหมู่บ้านของตน ไปติดต่อขอรับการสนับสนุนจากนักรการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นการที่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะรับทราบผลงานของนักรการเมืองจากการบอกเล่าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของตนเองมากกว่าทราบจากด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มองเห็นว่า ประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับจากนักรการเมืองในเขตเลือกตั้งของตนเองนั้น มักจะเป็นเรื่องของการจัดสรรโครงการหรืองบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าจะมองเห็นประโยชน์ในด้านการออกกฎหมายหรือการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัวออกไป และจะทราบได้ก็ต่อเมื่อติดตามด้วยตัวเองจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน หรือจากการสนทนากับผู้มีความสนใจทางการเมืองด้วยกัน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ประชาชนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นปฏิบัติอยู่

จากการมองเห็นประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับจากนักรการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น โดยมองเห็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นประการสำคัญนั้น ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของตนเองในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ไม่ว่า

จะเป็นในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่น ประชาชนมักจะพิจารณาเลือกจากผู้ที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่หมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น* เช่น สร้างถนน บ่อน้ำ ลำเหมือง บริจาคสิ่งของ ฯลฯ มากกว่าที่พิจารณาจากหลักเกณฑ์ประการอื่น ๆ อาทิ ประวัติส่วนตัว บทบาททางการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ฯลฯ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

4.6.3 ผลกระทบต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน

ดังที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นว่า ความสัมพันธ์ที่ถาวร ผู้ใหญ่บ้าน มีต่อนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการรับทราบข่าวสารทางการเมืองของประชาชน โดยประชาชนที่อยู่ในตำบล หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะรับทราบข่าวสารหรือผลงานของนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนจากบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมักจะเป็นข่าวสารเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดสรรงบประมาณหรือโครงการมาพัฒนาตำบล หมู่บ้าน การได้รับความช่วยเหลือในการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่ชุมชน การช่วยสนับสนุนสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เป็นต้น ส่วนข่าวสารที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองโดยตรง อันได้แก่ บทบาททางด้านนิติบัญญัติ และการควบคุมตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารนั้น ประชาชนในพื้นที่จะได้รับทราบน้อยมาก เว้นแต่จะสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ หรือจากการสนทนากับผู้ที่มีความสนใจการเมืองด้วยกัน ซึ่งก็มีประชาชนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่สนใจเรื่องนี้

* พิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่ประชาชนใช้พิจารณาในการเลือกนักการเมือง ตาม

จากข่าวสารที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับ^๕เอง ได้ส่งผลให้ประชาชนมองเห็น
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง ไปในด้านการพัฒนาท้องถิ่นเป็น
ประการสำคัญ ส่วนประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับจากการทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและการ
ควบคุมฝ่ายบริหารนั้น กลับได้รับความสนใจจากประชาชนไม่มากนัก

จากนี้ไปจะวิเคราะห์ดูว่า การที่ประชาชนมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจาก
นักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนเองในลักษณะดังกล่าวนี้ จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมใน
การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่อย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยขอแยกประเด็นใน
การวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

4.6.3.1 หลักเกณฑ์ที่ประชาชนใช้ในการพิจารณาเลือกผู้ที่จะเป็น

ตัวแทนของตน

ตารางที่ 40 แสดงทรรศนะของประชาชนที่มีต่อปัจจัยในการพิจารณาเลือกนักการเมือง

หลักเกณฑ์ที่ประชาชนใช้พิจารณาเลือกนักการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
พิจารณาจากผลงานในการพัฒนาท้องถิ่น	262	65.50
พิจารณาจากการให้ความช่วยเหลือประชาชน ในตำบล หมู่บ้าน	249	62.25
พิจารณาจากประวัติส่วนตัว	156	39.00
พิจารณาจากบทบาททางการเมือง	152	38.00
พิจารณาจากประการอื่น ๆ	17	4.25

หมายเหตุ ผู้ตอบสามารถตอบคำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตาราง 40 จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ในการตัดสินใจว่านักการเมืองผู้ใดเป็นผู้ที่ควรจะมอบความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนของตนนั้น ผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นปัจจัยประการแรกในการพิจารณา โดยมีประชาชนจำนวนถึงร้อยละ 65.5 ที่ตอบว่าเลือกตัวแทนของตนโดยดูจากปัจจัยนี้ นอกจากนั้นการให้ความช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ในการพิจารณาเลือกนักการเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนถึงร้อยละ 62.25 พิจารณาจากปัจจัยนี้ ส่วนประเด็นอื่นที่รอง ๆ ลงมาได้แก่ การพิจารณาจากประวัติส่วนตัวของผู้สมัคร ร้อยละ 39 พิจารณาจากบทบาททางการเมือง ร้อยละ 38 และพิจารณาจากประการอื่น ๆ อีกร้อยละ 4.25 ตามลำดับ

การที่ประชาชนใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ที่จะเป็นตัวแทนของตน โดยดูจากผลงานการพัฒนาท้องถิ่นและการให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ มากกว่าที่จะพิจารณาจากบทบาทในทางการเมืองของผู้สมัครแต่ละคนนั้น เนื่องมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการติดตามข่าวสารทางการเมือง รวมทั้งขาดการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตน ข่าวสารทางการเมืองที่จะได้รับก็ล้วนมาจากการบอกเล่าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็เป็นเรื่องของการช่วยเหลือพัฒนาท้องถิ่นและการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเอง ได้เข้าไปติดต่อขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองไว้ นอกจากนั้นแล้วประชาชนเองก็พบว่านักการเมืองแต่ละคนได้ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มากกว่าการออกกฎหมายหรือการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่เห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ด้วยเหตุนี้เองในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ปัจจัยผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นและการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนใช้ในการพิจารณาตัดสินมากกว่าประการอื่น ๆ เนื่องจากเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง โดยตรงและเห็นได้ชัดเจนกว่าประการอื่น ๆ นั้นเอง

4.6.3.2 ความสามารถของประชาชนในการประเมินผลงานของ

นักการเมือง

การที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมืองนั้น รวมทั้งขาดการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง ได้ทำให้ประชาชนมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากนักการเมือง ไปในด้านการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าบทบาทในด้านอื่น ๆ ต่อไปนี้เราจะมาวิเคราะห์ดูว่าประชาชนเองนั้นมีความสามารถในการประเมินผลงานของนักการเมือง ในเขตเลือกตั้งของตนมากน้อยเพียงไร โดยผู้ศึกษาวิจัย ได้ออกแบบสอบถามความเห็นของประชาชนในตำบล หมูบ้าน ถึงความยากง่ายในการตัดสินใจประเมินผลนักการเมือง ซึ่งได้รับคำตอบดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 41 ดังนี้

ตารางที่ 41 แสดงทัศนคติของประชาชนในตำบล หมูบ้าน ถึงความสามารถของตนเอง ในการประเมินผลงานของนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตน

ทัศนคติของประชาชนต่อคำกล่าวที่ว่า "การพิจารณาตัดสินใจเลือกนักการเมือง เป็นเรื่องที่ยาก"	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	159	39.75
เห็นด้วย	100	25.00
ไม่แน่ใจ	32	8.00
ไม่เห็นด้วย	81	20.25
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	28	7.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 41 แสดงให้เราเห็นว่า ความสามารถในการประเมินผลงานของนักการเมืองในเขตเลือกตั้งของตนของประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ยังมีไม่มากนัก เนื่องจากมีประชาชนถึงร้อยละ 64.75 ที่เห็นด้วยว่า การตัดสินใจว่านักการเมืองคนไหนเป็นคนดีหรือมีผลงานนั้นเป็นเรื่องยากสำหรับตนเอง ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าไม่ใช่เรื่องยากนั้นมีเพียงร้อยละ 27.25 เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ไม่แน่ใจว่าตนมีความสามารถในการประเมินผลงานของนักการเมืองหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

การที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินความสามารถของนักการเมืองเป็นเรื่องที่ยากสำหรับตนเองนั้น เนื่องจากการขาดการติดตามข่าวสารทางการเมือง และการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนเอง

4.6.3.3 อิทธิพลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกตัวแทนของประชาชน

จากข้อมูลที่ได้อธิบายไว้ในตารางที่ 41 ซึ่งได้แสดงว่า ประชาชนในตำบล หมู่บ้านส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่านักการเมืองในเขตเลือกตั้งของตนผู้ใดเป็นผู้ที่มีความสามารถหรือมีผลงานนั้น ต่อไปจะวิเคราะห์ดูว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะที่เป็นผู้นำของประชาชนในท้องถิ่นนั้น จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตัวแทนของประชาชนหรือไม่ โดยผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความสามารถของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของตนในการรับรู้ผลงานของนักการเมืองว่าเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังได้สอบถามความเห็นของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้มีอิทธิพลต่อประชาชนในการเลือกตัวแทนของเขาหรือไม่และเพียงไร ดังจะได้อธิบายให้เห็นในตารางที่ 42 และ 43 ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 42 แสดงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการรับรู้ผลงานของนักการเมือง
ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ทัศนคติของประชาชนที่ว่่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รับรู้ผลงานของนักการเมืองมากกว่าประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	148	37.00
เห็นด้วย	92	23.00
ไม่แน่ใจ	40	10.00
ไม่เห็นด้วย	88	22.00
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	32	8.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 42 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบล หมู่บ้าน ส่วนใหญ่
มีทัศนคติที่ว่่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของตนเอง เป็นผู้รับรู้ดีกว่าประชาชนว่่านักการเมืองแต่ละคน
นั้นเป็นอย่างไร โดยมีประชาชนในท้องถิ่นถึงร้อยละ 60 ที่มีทัศนคติเช่นนี้ การที่ประชาชน
ส่วนใหญ่มีทัศนคติเช่นนี้ย่อมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า นอกจากประชาชนส่วนใหญ่จะขาด
ความสนใจในเรื่องราวทางการเมืองแล้ว ยังเห็นว่าผู้นำของตนเองเป็นผู้รู้เรื่องทางการเมือง
เมืองดีกว่าตนเองอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่เชื่อว่ากำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน จะรู้เรื่องราวทางการเมืองได้ดีกว่าตนเอง แต่ก็มีประชาชนเพียงร้อยละ 30
เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีประชาชนอีกร้อยละ 10 ที่ยังไม่แน่ใจตนเองหรือผู้นำของตนจะ
รู้เรื่องทางการเมืองได้ดีกว่ากัน

จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นผู้นำของตนเองเป็น
ผู้รู้พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองดีกว่าตนเองนั้น จึงเป็นที่น่าสงสัยว่่าเมื่อมีการ

เลือกตั้งในแต่ละครั้งนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนหรือไม่ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้สอบถามความเห็นของข้าราชการที่ทำงานในพื้นที่ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองหรือไม่

ตารางที่ 43 อิทธิพลที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ ในทรรณะของข้าราชการที่ทำงานในตำบล หมูบ้าน

อิทธิพลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อประชาชน ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
มีผลต่อการตัดสินใจอย่างมาก	28	46.66
มีผลต่อการตัดสินใจอยู่บ้าง	30	50.00
ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลย	2	3.33
รวม	60	100.00

จากทรรณะของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบล หมูบ้าน ได้แสดงให้เห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมในการออกเสียงเลือกตั้งเป็นอย่างสูง โดยมีข้าราชการถึงร้อยละ 46.66 ที่เห็นว่าคำแนะนำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ที่ตนทำงานอยู่นั้นมีผลต่อการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นอย่างมาก และยังมีข้าราชการอีกร้อยละ 50 ที่บอกว่าคำแนะนำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนอยู่บ้าง โดยมีข้าราชการเพียงร้อยละ 3.33 เท่านั้น ที่เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ที่ตนอยู่นั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนเลยแม้แต่คนเดียว

เมื่อประมวลผลจากการวิเคราะห์ที่ได้กระทำมาในตอนต้นแล้ว จะสามารถอธิบายได้ว่า การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมากนั้นก็เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบล หมู่บ้าน เป็นผู้ที่ยังขาดความสนใจในการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างเพียงพอ ชาวสารการเมืองที่ได้รับส่วนใหญ่มาจากการบอกเล่าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของตนเอง นอกจากนี้การที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกือบทุกคน ต่างก็มีการติดต่อกับนักการเมืองอยู่เป็นประจำ จึงทำให้ประชาชนเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำของตนนั้นย่อมจะรู้ถึงพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมือง ได้ดีกว่าตน และเนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ดังนั้นคำแนะนำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อประชาชนในทางการเมืองจึงมีผลต่อการตัดสินใจของเขาเหล่านั้นเป็นอย่างมากตามไปด้วย

4.6.4 การติดต่อขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองของประชาชน

การเข้าไปติดต่อกับนักการเมือง เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละสังคม ในสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง ประชาชนจะมีการติดต่อกับนักการเมือง เพื่อหาหนทางที่จะเข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายในระดับที่สูงตามไปด้วย แต่จากการวิเคราะห์ในเรื่องนี้เราพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลหมู่บ้าน เป็นผู้ที่ไม่ค่อยกระตือรือร้นหรือสนใจในกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่ควร ดังนั้นการที่ประชาชนจะเข้าไปติดต่อพบปะกับนักการเมืองจึงย่อมจะอยู่ในระดับต่ำ ด้วยเหตุนี้เองต่อไปนี้จะวิเคราะห์ดูว่าประชาชนส่วนใหญ่เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องไปติดต่อกับนักการเมืองแล้ว เขาจะมีวิธีการติดต่ออย่างไร

ตารางที่ 44 แสดงวิธีการที่ประชาชนในตำบล หมูบ้าน ใช้ในการเข้าไปติดต่อกับนัการเมือง

วิธีการที่ประชาชนใช้ติดต่อกับนัการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
ไปติดต่อกับ ส.ส. หรือ ส.จ. ด้วยตนเอง	42	10.50
ขอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านพาไปติดต่อ	317	79.25
แจ้งให้หัวหน้าคณะของ ส.ส. หรือ ส.จ. ทราบ	13	3.25
แจ้งผ่านทางราชการ	12	3.00
แจ้งผ่านสื่อมวลชน	13	3.25
ใช้วิธีอื่น	3	0.75

จากข้อมูลในตารางที่ 44 แสดงให้เห็นว่า เมื่อประชาชนในตำบล หมูบ้าน ส่วนใหญ่ต้องการติดต่อกับนัการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนเองนั้น วิธีการที่ใช้ก็คือการให้ผู้นำในตำบล หมูบ้าน ของตนเป็นสื่อกลางในการติดต่อ โดยมีประชาชนเป็นจำนวนมากถึง ร้อยละ 79.25 ที่ใช้วิธีนี้ ส่วนการเข้าไปพบกับนัการเมืองโดยตรง อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถของประชาชนในการใช้พลังเข้าไปผลักดันเพื่อให้การเมืองได้สนองตอบความต้องการของตนเองนั้น มีประชาชนเพียงร้อยละ 10.50 เท่านั้น ที่ใช้วิธีเช่นนี้ ส่วนวิธีการอื่น ๆ ที่ประชาชนเพียงเล็กน้อย ใช้ในการติดต่อ ได้แก่ การติดต่อโดยผ่านหัวหน้าคณะของนัการเมืองร้อยละ 3.25 การแจ้งความประสงค์โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีอยู่ร้อยละ 3.25 และการแจ้งผ่านส่วนราชการร้อยละ 3.00 นอกนั้นก็เป็นที่วิธีอื่นนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นอีกร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้น เป็นสิ่งที่บอกได้อย่างดีว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทยังไม่มีความพึงพอใจกับการเมืองที่มากพอที่จะผลักดันให้นักการเมือง ได้ให้ความสนใจกับปัญหาของตน ดังจะเห็นจากการที่ประชาชนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่เข้าไปติดต่อกับนักการเมือง โดยตรง เมื่อตนมีปัญหา ในขณะที่ส่วนใหญ่จะอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของตนเป็นสื่อในการติดต่อ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกไร้ประสิทธิภาพในการเมือง* ของประชาชน ที่จะใช้พลังต่อนักการเมือง เพื่อให้ทำตามความต้องการของตน ด้วยเหตุนี้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นประชาชนจึงจำต้องให้ผู้ที่ตนเห็นว่ามีอิทธิพลที่จะให้นักการเมืองหันมาสนใจกับความเดือดร้อนของตน เป็นสื่อกลางในการติดต่อ ซึ่งก็ได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั่นเอง การที่ประชาชนส่วนใหญ่ใช้วิธีการเช่นนี้เป็นจำนวนมาก ได้ส่งผลให้ประชาชนเองขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองกับนักการเมือง และในขณะเดียวกันก็จะทำให้ประชาชนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกว่าตนเองขาดประสิทธิภาพทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และเมื่อดูจากการวิเคราะห์ในตอนต้นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่ได้เข้าไปติดต่อกับนักการเมืองเพื่อของบประมาณหรือสิ่งของมาพัฒนาหมู่บ้าน โดยพร้อมที่จะให้การสนับสนุนคะแนนเสียงแก่ผู้ที่ได้สนองตอบความต้องการแล้วนั้น ก็ยังทำให้เราเห็นว่า โอกาสที่ประชาชนจะเข้าไปผลักดันหรือมีอิทธิพลต่อนักการเมือง โดยผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะเป็นไปไม่ได้เลย ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นการผลักดันให้ประชาชนได้เข้าไปสู่ระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

* ความรู้สึกไร้ประสิทธิภาพทางการเมือง เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในระบบการเมือง มีความรู้สึกที่ว่า ตนเองไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง หรือสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายการตัดสินใจของรัฐบาลแต่อย่างใด